په راډيو او ټلويزيون کې

دويندويۍ فن

Ketabton.com

ليکنه او ژباړه : عبدالله الهام جمالزی

ketabton.com - The Digital Library

ډالی:

د دغه هنر ټولو پښتنو مخکښانو ته
په ټوله نړۍ کې د پښتو غږنیو او انځورنیو رسنیو ویندویانو ته

د انټرنیټ په مخ پرلیکه کونکې سمسور حبیبي

ketabton.com - The Digital Library

لړلیک :

1) .... دسر دخبرو په پلمه
2) .... دډاکټر عیسی ستانکزي یادښت
3) .... دډاکټرې فریدې هوډ یادښت
4) .... لومړۍ برخه
5) .... دوهمه برخه
6) .... لومړني ګامونه
7) .... دریمه برخه
8) .... دمتنونو ډلبندي
9) .... څلورمه برخه
10) .... ویندویي په ټلویزیون کې
11) .... پنځمه برخه
12) .... وروستۍ سپارښتنې
13) .... شپږمه برخه
14) .... کله مو چې ثبت پیل کړ
15) .... اوومه برخه
16) .... راپور او مرکه
17) .... راپور
18) .... تبلیغاتي ژبه

ketabton.com - The Digital Library

د سر د خبرو په پلمه:

الحمد الله وکفی وصلوه وسلام علی رسوله الکریم:

وروسته:
داچې انسان اشرف المخلوقات پيدا شوی دی ، هرڅه يې په واک کې ورکړ شوي دي او هرڅه دهغه د آسانتيا لپاره پيدا شوي دي ، نو په هماغه کچه کرار هم نه کيني ، تل يې طبيعت په خپله ګټه څرخولی دی او دځان د سوکالی او ښه ژوند لپاره يې هڅه کړې ده .
راډيو او ټلويزيون هم يو له هغه لاسته راوړنو څخه ده چې بشر د خپلې سوکالۍ لپاره ترلاسه کړې ده او نن يې کاروي ، له هغې نه استفاده کوي او خپل ژوند ته په هغه توګه دوام ورکوي چې تمه يې لري او زړه يې غواړي. ترڅو د لويئ او د کمال د خاوند په پيدا شوې نړۍ کې د ژوند ځنځير وغځوي ترهغه چې هغه څښتن غوښتي دي.
ويندويي هم د بل هرڅه په څير د ښه او ريدلو ، ښه خبريدلو ښه ذده کولو او ښه ژوند کولو د وسيلې په توګه کاريږي ، راډيو او ټلويزيون جوړ شوي دي ترڅو د نړۍ د نورو وسيلو په څير هغه هم د همدغه ستړي بشر په واک کې وي او بشر ترې استفاده وکړي.
خدای ج انسان ته ژبه ورکړې ده ترڅو پرې خبرې وکړي ، يو بل پرې وپوهوي ، ديو اعتقادات بل ته ولیږدوي او دهغه له ګروهنو نورخبر کړي.
خو له همدغه نعمت څخه د ښې ګټې اخيستنې لپاره هم بشر هڅه کړې ده ، هماغه ډول لکه چې له نورو نعمتونو لکه د بدن د غړو ، عقل ، حواسو او نورو څخه يې پورته کړې ده له ژبې ، غوږونو او سترګو څخه هم ښه ګټه پورته کړي.
خبرې کېدای شي ، په اشارو هم يو بل پوهولای شو ، د لاسو په وسيله هم کېدای شي يو بل پوه کړو ، خو د خبرو په وسيله ، بيا د ښو خبرو په وسيله هان د ټلويزيون او راډيو له لارې ديو بل پوهولو ته مخه کوو ترڅو په ښه توګه دا دنده اجرا کړو او د خدای ج دراکړل شوو نعمتونو څخه په ښه توګه ګټه واخلو .

ketabton.com - The Digital Library

خدای ج موږ ته ژبه راکړې ده ویندویي وکړو ، غږیې راکړی دی ترې استفاده وکړو ، او که ښه غږیې راکړی دی هغه بې په موږ بله لورینه ده باید له ښه ځیز ښه نعمت ځخه ښه ګټه واخلو ، اوتل د هغه د پنځوونکي په اړه فکر وکړو چې ځومره لوی او په هرځه قادر دی.

موږ هم راډیو لرو او تلویزیون لرو ، هلته ویندویانو ته اړتیا شته ترځو خپله دنده ترټولو په ښه توګه ترسره کړي ، نو په همدې خاطر هم د دې دندې په اړه د ځو لارښونو په توګه چې د بنده خپلې تجربې او مطالعې دي ، د ایران د تکړه ادیب استاد حسن شیدا لیکلي دي او د نورو لیکوالو هڅې او تجربې دي ستاسې په مخ کې ږدم هیله ده تریوې کچې مې خپل مسلمان او سرلوړي ملت ته خدمت کړی وي او هغه ستر مسولیت چې موږ یې د دې خاورې او ژبې په وړاندې لرو تریوې اندازې پورې پوره کړی وي.

په ډیره مینه او مننه

عبدالله الهام جمالزی

تهران 1386/2/4

د ایران د نړیوال راډیو ټلویزیون میلمسیتون

ketabton.com - The Digital Library

د کتاب په اړه د تکړه او وتلي وياند او ليکوال ډاکټرعيسی ستانکزي يادښت

ژبه په هره برخه کې د افهام او تفهيم وسيله ده چې دوه يا څو کسان پرې يو بل پوهوي او په نړۍ کې د پوهاوي راپوهاوي غوره وسيله ګڼل کيږي هماغه ډول چې په ليکنه کې د ژبې ارزښت لوړ او د پام وړ دی په راډيو او ټلوويزيون کې هم غوره او ارزښتمنه و سيله ګڼل کيږي لکه څرنګه چې په ليکنه کې احتياط په کار دی هماغه راز په راډيو او ټلويزيو ن کې هم بايد احيتاط وشي ځکه چې ښايي يوه وړه غلطي يوې ټولنې ،قوم او هيواد ته لوی تاوان ورسوي او برعکس ډيرځله ښايي يو نطاق په خپلې مينه ناکې او په زړه پورې نطاقۍ سره د خلکو انديښنې ختمې کړي چې ښايي دغه کار ديوه هيوادلوړ شخصيت يا ولسمشر هم و نه کړاي شي البته دغه کارهله شونی وي چې ويندوي له خپل مسلک سره مينه ولري او ددې ترڅنګ پر خپلې ژبې مسلط وي ډيرکسان به مو ليدلي وي چې وايي فارسي ، عربي او دنړۍ دغسې نورې مشهورې ژبې خوندورې دي او ښه نطاقي پکې کيداي شي البته دنړۍ دژبو ننګ او آهنګ تل په زړه پورې نه وي خو که کلمې په سمه توګه انتخاب شي او په مينه نطاقي وشي هره ژبه ښکلی آهنګ او ننګ پيدا کوي مطلب دا چې که ليکنه ښه وي نطاقي هم ورسره ښه کيږي او که نطاق اصولو اوقوانينو ته پابنده وي اوريدونکی به ترې خوند اخلي.

په نړۍ کې دهر معمولي کار لپاره هم په سلګونو کتابونه ليکل شوي دي او هره ورځ نوې څيړنې کيږي په تيره بيا دويندويي دفن او راډيو او ټلويزيون دپروګرامونو په هکله ډير کار شوی دی ځکه چې نن سبا درسندويو اهميت پر هيچا پټ نه دی په پښتو کې دغه ډول کتابونه په نشت حساب دي داپه داسې حال کې ده زمونږ دويندويۍ اړخ هم ډير خواشينونکی او کمزوری دی. نو دښاغلي الهام دغه کتاب به په دې برخه کې يوه تشه ډکه کړاي شي يوې خبرې ته بايد پام وکړو چې ويندويي له مبنې اوعلاقې سره کلک تړاو لري که تاسو له دغه مسلک سره مينه ولرئ هر ډول مطلب به په ډير ښه ډول ولولئ او اوريدونکی به هم له تاسو سره مرسته وکړي ښاغلي الهام هم دپښتو د راډيوګانو او

ketabton.com - The Digital Library

ټلویزیونو دکمزوریو او نیمګړتیاوو په لیدلو سره او دخپلې خاصې مینې له کبله دغه کتاب ستاسو داستفادې لپاره چمتو کړی دی البته دغه کتاب یوازې د لاربنود په توګه رول لوبولاي شي ځکه چې د نطاق لپاره تر ټولو مهمه خبره نه ستړی کیدونکی کار او هلې ځلې اوله کارسره مینه، شخصي تجربه او ایمان داري ده هیڅ کتاب او لیکنه نه شته چې په لوستلو سره یې مونږ یو ښه او اوچت ویاند یا نطاق شو ښایي ددغه کتاب په لوستلو سره تاسو ته دا فکر پیدا شي چې په ځینو برخو کې له یوه بې تجربې او نوي نطاق څخه ډیر څه غوښتل شوي دي او ځیني مطالب هم تکراري دي. که دغسې احساس لرئ بې انصافي به موکړې وي خو که هرڅومره دغه توقعات او هیلې زیاتې وي تاسو به خپل کار په بریالیتوب وکړاي شئ.

ددغه کتاب هر څپرکی او فصل ښه ولولئ او عیناً پرې عمل وکړئ ځکه چې ډیر څه ترې زده کولاي شئ لیکوال په یوې سرچنې بسنه نه ده کړې بلکه هڅه یې کړې له بیلابیلو لارو دهیواد په رسندویوکې ویندویان وهڅوي چې ښه نطاقي وکړي او خپلې ټولنې اوژبې ته د تاوانونو مخه ونیسي.

زه په خپله دغه کتاب پښتني رسندویو ته یوه زیاتونه بولم او له خدایه غواړم چې عبدا... الهام ته نور توان هم وروبخښي چې دغه ډول نور کتابونه هم دافغانانو رسندویي ټولنې ته وړاندې کړي

ستاسو او ددغه ځوان د بریالیتوب په هیله.

ketabton.com - The Digital Library

دکتاب په اړه د تکړه ویاندې ډاکټرې فریدې هوډ سیفي ځوټکي یادونه

د لومړي ځل لپاره مې په پښتو ژبه د ویندویۍ په اړه کتاب ولوسته. تر ټولو دمخه راته دا ډیره جالبه وه چې دا کتاب یوه ځوان نطاق لیکلی چې لاس یې له قلم سره هم اشنا دی.

هغه ځوان دی او دومره انرژي لري چې په هره برخه کې چې فکر کوي لږڅه تر سره کولی شي د ډیرو په تمه خپل اخري توان په کار وړي ، زما په اند دا دهغه د بریالیتوب راز دی.

داسې ښکاري چې عبداله الهام د ځیړنو تر څنګ ، په خپل کتاب کې ډیرې خپلې تجربې هم انځور کړې. او په ځینو برخو کې یې د هغو کسانو مثالونه ورکړي چې دده په نظر ښه نطاقي کوي. یو ځاي یي د ازادي راډیو د اوسني مشر اکبر ایازي یادونه کړې او دهغه په غږ یي لوستل شوي مطلب د ښه مثال په توګه یاد کړي.

کتاب په مینه لیکل شوی او فکر کوم د هغه چا لپاره چې غواړي په راډیو کې ویندوي وکړي کیداي شي د معلوماتو تر لاسه کولو او زده کړې لپاره ښه ماخذ وي. که څه هم چې اوس مهال د داسي یو کتاب چاپول ډیر ضروري او غوره کاردی خو زما په نظر په دې اړه نورې ځیړنې او کار ته هم اړتیا شته.

په رواوسته کلونو کې په افغانستان کې د راډیویي او تلویزیوني خپرونو لمن ډیره پراخه شوې. ښاییښته ډیرو کسانو ته پکې دا امکان برابر شوی چې په سیمزو ، نړیوالو او یا شخصي تلویزیوني او راډیویي چینلونو کې د نطاقۍ تجربې تر سره کړي. خو د عبداله الهام د خبرې په تایید دي ته اړتیا شته چې د راډیو او تلویزیون ویندیان د ویندویي پر اصولو پوه شي.

دعبداله په کتاب کې د ویندویۍ د اصولو عام ټکي راخیستل شوي دي. زه ځان ددې وړ نه بولم چې په دې برخه کې نظر ورکړم. خو له خپلې تقریبا شل کلنې تجربې په رڼا کې د اویلي شم چې تر ټولو مهمه خبره دا ده چې ویاند خپله په هغه څه پوه شي چې اوریدونکې ته یې لولي. یواځې د متن ټکې ونه لولي. که چیرته څوک په خپله په یوي موضوع ښه پوه شي نو ښه یې وړاندې کولي شي. په مینه لوستل او په پوره تمرکز د متن لوستل هم هغه مسله ده چې داوریدونکي پاملرنه ځانته اړولی شي.

ketabton.com - The Digital Library

عبدالله الهام ته مبارکي وايم چې په خپل نه ستړېدونکي کار يې د ويندويي په برخه کې د زده کړې او تجربې په برخه کې لومړنی او پوخ ګام په ډېره مينه اوچت کړی. په دې باور لرم چې دا به ځوان نسل ته د زده کړې ښه سرچينه وي.
عبدالله الهام ته د نورو برياليتوبونو په تمه..
په درناوي
ډاکتره فريده هوډ سيفي
پراګ ، ازادي راډيو

ketabton.com - The Digital Library

لومړۍ برخه :

(وینـدوی کیـدل) یـوه معنـی لـري او (وینـدویي) بلـه معنـی ، نـن پـه هغـه راډیـو ګـانو او تلویزیونونو کې چې پښتو خپروني لـري ، زیـاتره داسې کسان شته چې ویاند نـه دی مګـر ویندویي کـوي ، کـه نـه یـې منـئ نـو د چـین ، ډهلـي او همـدا راز ځینـو نـورو راډیـوګـانو او ټلویزیونونو ته غوږ ونیسئ او وګورئ.

تاسې کیدای شي چې د بخت ،ښه ملګري ، سیاسی پوهې لوړو ذده کړو او یاهم د ښې او پـه زړه پورې ځیرې له لارې د ویاند په توګه رادیو تلویزیون ته لاره پیدا کـړئ. خو د بخت یـاد ملګري د مرستې په مټ تاسې کولای شی یو ویاند واوسئ ؟ فکر نه کوم.

ویاند یا ویندوی کیدل د ویاندئ یا ویندویی د بې پایانه لارې لمړی ګام دی.

ځینې وخت پروډیوسران یامسولین کله چې څوک د ویاند پـه توګه غـوره کوي وایي چې: اوس بدندی کرار کرار ښه کیږي.

کله چې بوټونه اخلئ هغه دکاندار به درته وایي چې داسمه ده چې دابوټونه مو اوس پـه پښو کې تنګ دي خو کرار کرار او دوخت په تیریدلو سره سمیږي او پښې مو یې ځان تـه جـوړوي او آزادیږي.

خو هغه څوک چې پـه میلیونونو کسان ورتـه غـوږ دي او یـا یې پروګرام لـه تلویزیـون څخه ګوري هغه باید واقعاً وکولای شي کومه دنده چې ویاند پـه غـاړه لـري ادا کاندي او بایـد ویاند وي نه دا چې وروسته ویاند کیږي.

څوک چې د خبرو پـه ځای چیغې وهي یا هیڅکله هم غاښونه سره نه بیلوي دهیڅ څه پـه مرسته نشي کولای په آسانۍ سره د(ویاند) په واقعي معنی سره ویاند جوړ شي.

ketabton.com - The Digital Library

عجیبه ده هر شغل کتاب ، دورې او ازمويني لري خو ته به وايې چې د ويانډ د روزلو لپاره دې خيزونو ته اړتيا نه ليدل کيږي ، دا داوس مهال ډير ويندويان چې ددې هنر دعوا کوي ددې خبرې دليل دی.

که څه هم زمونږ په راډيوګانو کې تر ډيره حده ويندويي عالي ده ، او ښه ويندويان لرو خو په خواشينئ سره به ووايو چې د ټلويزيون ويندويي مو صفر ولاړه ده.

له يوې خوا مونږ په راډيوټلويزيون کې خاصې او مسلکي دورې نه لرو ، که وي هم بې ګټې دي ځکه ديوې او نئ او يوې مياشتې په دورې کې هومره څه نه ذده کيږي ، له بلې خوا زمونږ له حکومت څخه هم توبې شوې ده ، ژبې ته پام نه کيږي او دژبو وده په ټپه ولاړه ده.

بل داچې د راډيوګانو او ټلويزيونونو چارواکي هم څومره احساس نه لري ، او هرڅوک چې کولای شي متن ولوستلای شي نور نو راځي په ټلويژن کې ويانډي کوي ، چې همدې کارونو په تيره بيا په ټلويزيون کې زمونږ له ادبياتو او ملي ټرمينالوجئ سره هم ظلم وکړ او د ويندويئ راتلونکی يې هم تياره کړی دی.

په نورو هيوادونو کې که پوهنځئ هم نشته خو په دې ځانګه کې تحصيلات شته دي ، هر راډيو ټلويزيون لږ تر لږه خپل روزنځای لري ، او خپل ويندويان روزي.

خو داچې زمونږ په راډيو ټلويزيون کې دا ستونزې هم شته نو ددې لپآره چې خپلې تجربې مو له نورو هغو ويندويانو سره چې واقعاً غواړي ويانډ شي شريکې کړې وي نو پدې اړه يې ځينې سپارښتنو ته رابولو.

لومړئ له هرڅه مخکې د لومړنيو ټکواو پيل په توګه داڅيزونه په ياد ولرئ.

۱- عشق:

سر دفتر عالم معاني عشق است
سربيت قصيده جواني عشق است
ای آنکه نداری خبرازعالم عشق
اين نکته بدان که زندګاني عشق است

لمړئ له خپلې ژبې سره مينه:

ketabton.com - The Digital Library

که تاسې واقعاً دا احساس ولرئ چې ستاسې ژبه هم د نړۍ د نورو ژبو په څېر روانه فیصحه او پراخه ژبه وي ، که تاسې غواړئ چې ستاسې ژبه لکه د نورو ژبو غوندې مطرح ژبه وي ، که تاسې غواړئ چې ستاسې دژبې آثار هم په هره ژبه کې ژباړل شوي وي او بالاخره غواړئ ستاسې ژبه هم د نورو ژبو په څېر ښه ایه ژبه وي نو له خپلې ژبې سره مینه ولرئ او همدا مینه به تاسې خپلې دغې موخې ته ورسوي.

باور وکړئ د هغه مقصد لپاره چې غواړئ یې ترټولو ښه وسیله ، انګیزه او پلمه عشق دی مینه ده.

مینه ستاسو شپه له سهاره سره پیيي بې له دې چې ستړیا حس کړی او بې لدې چې وپوهیږئ مینه مو په واټونو واټونو ځغلوي بې لدې چې لږ شانته هم ستړي شئ.

مینه هماغه څیز دی چې په زرګونو زرګونو کې یوکس غوره کوي او نوم یې په ویاړ تاریخ ته پاتې کیږي.

عشق د ښکلا زیږوونکی دی او عشق د ځان ځارونې منځ پانګه ده دهرې بریا لپاره مینه له عاشق سره مله او ملګرې ده .

عشق رحمان جوړوي ، عشق خوشحال او حمید جوړوي.

عشق انشټاین جوړوي اډسن جوړوي ، سولون ، ارسطو او اپلاتون جوړوي.

که له تاسې سره د خپلې ژبې مینه وي ، د خپلې ژبې په قدر پوه شئ د هغې د ښه ایونې لپاره هڅه کوئ او هیله لرئ ترڅو ستاسې ژبه د نړۍ ترټولو ژبو ښه فصیحه ، روانه ، ښکلې او ښه ایه ژبه وي نو بې شکه چې ستاسې دا مینه او ورسره هڅه به تاسې هغې موخې ته رسوي چې په نظر کې یې لرئ ، او باور وکړئ دا ډېره خوږه مینه ده او دې ته رسیدل واقعاً له موږ څخه یوڅه جوړوي.

خو داسې هم نه چې موږ نو نورو ژبو ته شا کړو او په رټلو یې پیل وکړو ، نه یوازې د هغې ژبې چې غواړو ویاندي یې وکړو او غواړو ښه ویاندي یې وکړو د همدغې ژبې مینه او د نورو ژبو درناوئ او احترام هم په همدې مینې کې نغښتي دي.

له خپلې موخې او مسلک سره مینه:

تاسې د هرې ارزو لپاره عاشقانه هڅه وکړئ د هرڅه د لاسته راوړلو لپاره د هرهغه څیز چې غواړئ ترلاسه یې کړئ په مینې سره هڅه وکړئ. که غواړئ چې ویاند جوړ شئ نه دا چې

ketabton.com - The Digital Library

ویاندي وکړئ باید ددې هنر عاشقان واوسئ ، لدې هنر سره مینه ولرئ هلته هرڅه آسانیږي هلته هره ستونزه هواریږي او ستاسې نیت به هم لدې ټولو سره مرسته وکړي.
سردار عالم او شفیع المذنبین فرمایي:
انما الاعمال بنیات و ...
او یاد سردار محمد داود خان خبره: تصمیم د بریالیتوب لمړی شرط دی.

۲- هوډ او کار:

د خوځښت لامل له خوځښت پرته یو بل څیز دی ، د خوځښت لپاره تر ټولو ښه لامل مینه ده عشق دی. هغه څوک چې عاشق وي او له ځایه نه خوځي هغه ریښتینئ عاشق ندی دزړه له تله عاشق ندی.
داسې شاعر به هم وي چې لسګونه نالیکلي او ناویلي شعرونه لري ،لیکوال به وي چې لسګونه نالیکلي افسانې به لري... که تاسې هم تصور کوئ چې د ویاندی د هنر او مسلک عاشقان یاست خو لدې نه دا ښه بولئ چې لاړشئ د موټرونو کار وبار ولرئ ځکه هلته ښې پیسې دي نو تاسې پخپلې غوښتنې یو بل څه ته لوړاوئ ورکړ ځکه خو هم تاسې عاشق نه یاست. که یاست نو ریښتیني نه یاست ځکه پیسې کولای شي ستاسې معشوق ته درسیدا په لاره کې خنډ شي. مقام هم همداسې کولای شي ستاسې د مینې په لاره کې دیوال جوړ شي.
نو که داسې وي نو ستاسې د هلته په مخه ښه وي زموږ دلته.
که پدې پوهیږئ نو پس پاک اوسئ زموږ په هیواد کې د ویندویې مسلک څومره عاید نلري لکه نور هر هنر ، لکه ښه لیکوالي لکه ښه شاعري لکه هر بل څه دا تاسې یاست چې دا خاوره او داژبه درباندې حق لري ستاسې مرستې ته اړتیا لري او ستاسې کار او ښه کار ته سترګې په لاره ده.
تاسې کیدای شي چې د بازار له کار سره په لږ بلد تیا او آشنایئسره دورځې سلګونه او زرګونه افغانئ تر لاسه کړئ خو که غواړئ د هنر په ښودلو سره دا کار وکړئ نو وبخښئ په بله راغلي یاست...

ketabton.com - The Digital Library

هغه څه چې هنرمند هنرمند ساتي هغه له خپل هنر سره مينه ده . اوس په ټوله دنيا کې د چالاکئ وخت دی او پدې کار کې دبريالیتوب لپاره عاشقانه اراده او کار په کار دی زياته هڅه او په يوه ساده ژوند باندې بسنه. که بيامو ډير بخت ښه وو ورسره شهرت هم...
هوډ وکړئ او کار وکړئ...

۳–تمرين ، تمرين ، تمرين:

ښه غږ په کار دی او خلک يې خوښوي خو هنر ندی همداسې لکه د ښکلو سترګو درلودل ، خو ښه غږ د هنر دوړاندې کولو لپاره ښه وسيله ده . دښې وسيلې درلودل نعمت دی او له هغې ښه استفاده د يوښه څيز دلاسته راوړلو لپاره ښه وسيله ده .
اوس شايد اجازه ولرو چې وو ايو يوښه ويانده هنرمند دی. ځکه له ښې وسيلې يې ښه استفاده کړې يا لږترلږه د خپل کار يو پياوړی استاد دی.
په هر حال دا چې وکولای شو هره ښه وسيله ښه وکاروو نو بې له شکه تمرين ته اړتيا ده .
کمه به پيښه شوې وي چې موږ ښه وسيله ولرو او هغه بې کاره پريږدو په داسې حال کې چې نور يې دلرلو تمه او ارمان کوي.
دښو ويندويانو غږونه واورئ خو فکر مو وي چې دهغه مقلد او پيښې کوونکي نه شئ کولای شئ دهغوی غږونه ثبت کړی او وروسته يې دويل شوي څيز متن وليکئ تاسې به هله پوه شئ چې څرنګه يو ښه ويانده له يوبد متن څخه ښه څيز ستاسې په مخ کې ږدي او بالعکس هم همداسې.
په هر وخت او فرصت کې خپل غږ ثبت کړئ او وايې ورئ او خپل عيبونه کم کړئ خو هيڅکله له ياده مه باسئ چې تمرين تمرين تمرين.

۴–مطالعه ، مطالعه ، مطالعه:

تاسې دکار په پيل کې ددې لپاره چې ښه غږ ولرئ او بريالی ويانده وا اوسئ چې څومره کولای شئ دومره زياته مطالعه ولرئ.
ددې لپاره چې راديو او تلويزيون ته لاره پيدا کړئ ، هرڅومره چې کولای شی هڅه وکړئ.
دا په اوريدونکو پورې اړه نلري. خو .. که په رينښتيا سره غواړئ چې دخوښې وړ ويانده شئ

ketabton.com - The Digital Library

د هغه څه د قبلولو په ترڅ کې چې پورته وویل شول او هغه څه چې په راتلونکي کې به وویل شي ، له مطالعې باید بې خبره نه وئ.
مطالعه ، هرڅومره چې کولای شئ او په هرځای کې چې لاسرسئ ورته ولرئ. داسې مه وایئ چې وخت نلرم وخت مې کم دی بوخت یم. نیم ساعت به وروسته د سینما یا بل چکرځای ټکټ واخلئ یا به هم نیم ساعت وروسته فوټبال او ساتیرئ ته ووځئ او نور تفرحي کارونه هم داسې دا نیم ساعت په مطالعه ولګوئ.
کله چې د سینما یا حمام په صف کې ولاړ یاست کله چې په ملي بس یا بل ښاري موټر کې روان یاست ، کله چې له یو ځایه بل ځای ته سفر کوئ په موټر په الوتکه په هیڅ ځای کې خپل وخت هسې مه ضایع کوئ ، مطالعه وکړئ.
که کوم ځانګړئ پروګرام چلوئ یاد کوم ځانګړي پروګرام ویندوی یاست ، تر ټولو ښه خبره ده چې په هماغه څانګه کې مطالعه وکړئ خو هیڅکله هم له ادبیاتو مه بې خبره کیږئ. که تاسې د هرډول پروګرام چلونکی یاست خو بیاموهم بنسټ ادبیات دی. ځان د شعر او نورو ویوکو له سمې ښې سره آشنا کړئ.
بیلابیل متنونه ولولئ بیلابیلي لیکنې او کتابونه ولولئ دا کار په تاسې د ځانګړي اغیز سربیره له تاسې یو باتجربه ، او حاضرځواب کس جوړوي. مودب ، متواضع او د نظر خاوند کیږئ او ذده کوئ چې څنګه ولیکئ.
کله چې تاسې دیو پروګرام په اړه راپور وړاندې کوئ یا هم په سټډیو ، بهر په اداره کې کوم مجلس یا ناسته اداره کوی هلته به تاسې کم له کاغذ او لیکلو څخه استفاده کوئ. ستاسې د ذهن بډایي او حاضر ځوابي به ستاسې په کار کې د بیلګه کولو لامل شي. له پښتو ژبې او د هغې له قواعدو سره به ستاسې بلدتیا ستاسې په کار کې ډېره ګټوره وي. که تاسې یو قید د صفت په ښه ولولئ یا داسې نورې تیروتنې ستاسې لیدونکی او اوریدونکی به خپل رادیو یا تلویزیون بند کړي.

هغه چابک ځواب ورکړ.
هغه چابک ، ځواب ورکړ.
دلته وګورئ په لومړئ غونډله کې لولئ چې هغه چابک ځواب ورکړ یعنې هماغه کس ژر ځواب ورکړ ، خو پدې بله غونډله کې بیا هغه چابک کس ځواب ورکړی ځواب یې شاید کرار ورکړی وي خو دا کس چابک دی ، یو صفت دی...

ketabton.com - The Digital Library

تاسي هم په ډيرې مطالعې سره کولای شی داسې ډيرې غونډلې پيدا کړئ او سمې بڼې يې ولولئ که څه هم زموږ په پښتو کې انشاالله چې ډير داسې څيزونه نشته په نورو ژبو کې شايد داسې ستونزې ډيرې وي خو بيا هم تاسې کوښښ وکړئ مطالعه به درسره لامرسته وکړي.

داهيڅکله هم له ياده مه باسئ چې ستاسې اوريدونکی ياليدونکی ستاسې پروګرام ته ديوځل ليدلو وخت لري ، هغه کتاب نه لولي چې که کوم ځای يې سم ونه لوست نو شاته به لاړشي هغه به له سره واوري يابه پرې فکر وکړي. اوبله دامهمه مسله هم مه هيروئ چې هرڅه چې له راديو او تلويزيونه خپريږي هغه معياري ژبه بلل کيږي او هرويوکی چې کاريږي هغه دچاخبره نور نو ژبو ته هم لويږي. نو په همدې دليل ناسمه لوستنه بالکل ممنوع ده .

له نورو بهرنيوژبو سره هم ستاسې بلدتيا په تيره بيا له عربي او فارسي ژبو سره ځکه چې زموږ له پښتو سره يې يوڅه اړيکې شته هغه به هم ستاسې له ښېلګه والي سره مرسته وکړي.

او بالاخره په ياد ولرئ چې:

راتلونکی په هغه چاپورې اړه لري چې هيله يې لري او په هغه ټينګ ولاړ وي.

۵-زغم او استقامت

ښايي په لومړيو کې تاسې وويا ست چې ويندويي آسانه ده خو کله چې دغه پړاو ته ننوزئ او په تمرين پيل وکړئ وروسته ښايي وويا ست چې نه ويندويي آسانه هم نه ده .

خو دا په ياد ولرئ چې ښه ويناند هغه دی چې ډير وخت يې ويندويي کړې وي ، تاسې هم ډير زغم ولرئ ښآيي څوکاله وروسته تاسې ډير ښه ويناند شئ ، په لومړي کال کې ښآيي له ستونزو سره لاس او ګريوان وئ ، خو دوه کاله وروسته ښآيي مسلط ويناند واوسئ او څوکاله وروسته ښايي د هيواد په سويه مطرح او مشهور ويناند جوړ شئ.

مخکې هم وويل شول ، زموږ په هيواد کې ويندويي لکه بل هر هنر عايدنه لري ، نو تاسې که مينه لرئ نو زغم هم ولرئ.

ketabton.com - The Digital Library

دوهمه برخه:

لومړني ګامونه

وياند هغه څوک دی چې دليکوال لخوا ليکل شوي ، د ايډيټر لخوا ايډيټ شوي او د کافي ايډيټر لخوا کنټرول شوي او د پروډيوسر له نظره تيرشوي او بالاخره د ټولو زيارونو وروستی مسول دی چې هغه زحمتونه چې ايستل شوي دي هغه داوريدونکي په مخ کې کيږدي کيدای شي په لږ بې پروايئ سره ددغه ټولو کارکوونکو زيارونه په اوبو لاهو کړي .

وياند بايد هغه ټولګه چې ورته سپارل شوې ده او ټاکل شوې ده تر اوريدونکي يا ليدونکي پورې يې وروسوي ، بايد په هغه توګه چې لازمه ده ورسوي.

اوريدونکی يا ليدونکی همدا وياند پيژني ، هغه له دې نه دی خبر چې داخبر چا ليکلی او چا ايډيټ کړی او ددې ټولو تر څنګ هيله لري چې وياند وروسره صميمي هم وي.

وايي چې يوه ليکوال به د خپلې هرې ليکنې په پيل کې د موسکا کلمه هم ليکله او د راډيو يوه بل ليکوال به تل له ځان سره خپل ملګری ستوډيو ته بوته او ورته يې ويلې و چې کله د هغه له خيرې موسکا ليرې شي نو ورو به يې د هغه غوږونه راکاږل چې بيرته موسکی شي.[1]

زموږ د غږ کيفيت او زموږ د بيانولو څرنګوالی دژبې په پيژندګلوئ او په ليکلي متن زموږ د تسلط ښودنه کوي او لدې هم مهم زموږ د شخصيت ښودنه کوي.

موږ په هغه غږ چې چيغې ته ورته دی او په ژوول شوو اوناسمو ويوکو سره څرنګه کولای شو نور د خپل مطلب درک کولو ته وهڅوو .

د خبرو په وخت زموږ د ځيرې ناسموالی او د سر او لاسونو خوځول هم زموږ شخصيت داغي کوي او هم مو خبرې بې اغيزې کوي.

---

[1] ډاکټر عيسی ستانکزی ، راډيويي پروګرامونه

ketabton.com - The Digital Library

موږ دیو پښتون په توګه کله چې یو خپل هیوادوال ته خبرې کوو ، باید زموږ بیان پاک ، فصیح ، اغیزمن او په یاد پاتیدونی وي بې شکه چې زموږ بیان به زموږ په شاوخوا خلکو او د شاوخوا ژبو په خلکو هم اغیز کوي.
زموږ ژبه زموږ د نیکونو مهم یادګار دی او زموږ د یووالي ترټولو ښه سمبول دی او زموږ دنده هم داده چې د هغې په ساتنه ، پالنه ، روزنه او بډایونه کې هم ترخپله وسه وسه هڅه وکړو.
زموږ په هیواد کې اوس په راډیو ګانو او تلویزیونونو کې په تیره بیا په دې مصنوعي راډیوګانو منظور مې دا اف ایم یا طلوع مولوع دی پدې کې ویندویان په یوه غونډله ټینګار کوي پداسې حال کې چې ټینګار هلته نشته ، یاهم د غونډلې په منځ یا ناسم ځای کې مکث کوي د همدې لپاره راتلونکې بحثونه ګوښي شوي دي .

۱– په کلام باندې تسلط :

ویاند کله چې خبر لولي داسې یې باید ولولي چې اوریدونکی احساس وکړي دا خبر هغه په خپله برابر کړی دی او په هغه سیمه کې چې په اړه یې خبر لولي په خپله حاضر وو ، یاهم که سیاسي یا اقتصادي تبصره لولي اوریدونکی یا لیدونکی داسې احساس وکړي چې یو سیاسي یا اقتصادي کارپوه ورته خبرې کوي.
څه وار خو ددې شو چې تاسې پکې بند بند شئ او یاهم په ځینو ویوکو چې خپله یې هم په معنی نه پوهیږئ هسې تیز تیر شئ.
ځینې وخت به تاسې هم لیدلي وي ، زموږ په تلویزیونونو اوراډیوګانو کې ځینې ویندویان خبر لولي ، خو خپله نه پوهیږي څه لولم فکر یې بل ځای دی ، که تاسې ورشئ لږ وروسته ترې پوښتنه وکړئ چې د هغې فلانئ جملې مطلب څه وو درته وبه وایي چې زه ولا که پرې پوهیږم خو همداسې یې راته لیکلي وو .
کله چې سړی خپله په یو مطلب پوه نسي ، خپله و نه پوهیږي چې څه لولم او معنی یې څه ده نو بل به څرنګه وپوهوي ؟
د (په کلام باندې تسلط) څخه هم مطلب دادی چې هغه څه باید ولرئ چې د متن ددقیقې معنی او مفهوم په لیږدونه کې اړتول صفات او مهارتونه ولري. په کلام د تسلط د پیدا کولو لپاره باید لومړی د شاعر یا لیکوال د جملو په معنی او مفهوم په بشپړه توګه پوه شئ

ketabton.com - The Digital Library

او ددې پوهيدلو لپآره بايد ترخپلې وسې او اندازې پورې مطالعه او تمرين ولرئ او وروسته د همدې صفاتو او مهارتونو د ترلاسه کولو لپاره وهڅيږئ او هڅه وکړئ چې هرڅومره زيات کيدی شي اوريدونکی د ليکوال په منظور پوه کړئ.
تاسې دليکوال ژبه ياست هغه څه چې ليکل شوي تاسې يې تر اوريدونکو پورې رسوئ لومړی بايد تاسې پوهيږئ چې دا څه ليکلي ؟ او معنی يې څه ده؟ وروسته تاسې هغه ليکنه او هغه متن په ښه توګه تر اوريدونکي پورې ورسولای شئ ، يا په بله وينا تاسې بايد اوريدونکی هرڅومره مو چې وس وي د ليکونکي مخې ته نږدې کينوئ.
تاسې تر اوريدونکي پورې دليکوال يا شاعر د ذهني مفاهيمو ليږدوونکي ياست ، که غواړئ چې ترټولو په ښه توګه د ليکوال مفاهيم او ذهني منځ پانګې تر اوريدونکي پورې ورسوئ نو دلاندې نکتې په غور سره ولولئ :

الف: د ويوکو په سمه توګه لوستل:

ډير کله په راډيو او ټلويزيون کې داسې پيښه شوې ده چې وياند د يومتن په لوستلو کې ځينې ويوکې غلط لولي.
کومې کلمې چې اوس موږ ترې په ويلو او ليکلو کې کار اخلو ، نه زموږ په ځای پورې اړوندې دي نه هم زموږ په وخت پورې. دا زموږ د پخوانيو يادګار دی چې زموږ په وخت او ځای کې د امانت په توګه پاتې دي او زموږ دنده هم ددې امانت په سمه توګه ساتل او ترخپلو راتلونکو نسلونو پورې يې د سمې او کره بڼې د وررسولو مسول يو .
موږ پوهيږو چې د پښتو ژبې په زرګونو کلونو هسکې ټيټې ليدلې دي او ځان يې ترموږ پورې رارسولی دی. هغه څه چې اوس لرو او دژبې په توګه يې کاروو او هغه څه چې نن يې زموږ ماشومان اوري ترڅو يې د هغوی ژبې وروستيو نسلونو او دهغوی بچيانو ته ووايي همدا پښتو ژبه ده چې زما په نظر اوس له عجيبو ورځو سره مخ ده .
هغه څه چې د پروګرام په توګه له راديو يا تلويزيون څخه خپريږي او هغه څه چې په ليکلې بڼه په ورځپاڼو او کتابونو کې خپريږي ديوګل اندام تصوير دی چې له نګار څخه اخيستل شوي هينداره کې ښکاريږي.
هغه ژبه چې يو وخت لکه د کروړ غوندې کروړلې او د خوشحال خان دتورې غوندې تيزه وه اوس لکه په يوه عمومي لاره کې يوه زړه قهوه خانه هسې کاريږي ته به وايې چې موږ له لويه سره رحمان ، حميد ، او خوشحال خان نه درلودل..

ketabton.com - The Digital Library

مثلاً ماډیر لیدلي دي ، ګرشک چې د هلمند یوه ولسوالي ده د ګاپ په زیر او د ش په زور سره لولي. زه دا مثالونه نشم راوړلای ځکه اوس مې یاد ندي خو تاسې دا طلوع ملوع او نه پوهیږم دا فلانی اف ام او فلانی اف ام او یاهم نړیوالې راډیوګانې ! لکه چین ، هند او ځینې نورې واورئ هلته به ژړا درشي.

یوه ښځینه ویانده پیژنم نه پوهیږم چې په طلوع کې ده که په اریانا تلویزیون کې پښتو کله کله څه وایي باور وکړئ چې یوه ورځ مې یې خبرې اوریدې ژړا راغله داسې یې دا پښتو سره ترپښو لاندې کوله تا به ویل چې بس تربشل دی غنم دي پرې ورتوېږي او سره ټکوي یې.

یو بل ویاند هم په طلوع کې خبرونه وړاندې کوي ښه شاعر او پوه هم ځانته وایي تاسې یې ویندویي وګورئ او سم ورته ځیر شئ بیا فکر وکړئ چې له لویه سره یې په دې ټولو خبرونو کې په څو پوه شوئ.؟؟...

زیاتره ویوکي چې اوس موږ لرو ، له وینو او اورونو په ډکو پیړیو کې تر موږه رارسیدلې او روغ رمټ ... زموږ نیکونه مړه دي او اوس خاورې شوي دي خو ویوکي یې لا تازه ، رغند ګویا او په خپل حال پاتې دي. او نن همدا په خپل حال پاتې ویوکي له رادیو او تلویزیون څخه ساکن او بې غږه اورو داولې ؟ ؟

که چېرې په یوه میلمستیا کې کوم څه غلط تلفظ کړو ښآیي څومره اهمیت ونلري خو د رادیو او تلویزیون له میکروفونه څرنګه ؟ هغه وخت چې زموږ غږ میلیونونه کسان اوري هلته موږ حق نلرو ویوکي په غلطه توګه ولولو .که یولیکوال متن غلط ولیکي او تاسې هم د یولوستونکي یا دیو پروګرام د چلوونکي په توګه یو څه غلطئ نورې هم پرې زیاتې کړئ فکر کوم چې هلته به نوشي له روژې دد وه میاشتو وروسته اچار...

کله چې یو ویوکی څوځله غلط ولوستل شو ، یا له مجبورئ په یوه جمله کې وکاریده د خلکو په تیره بیا د ځوانانو په ذهن کې پاتې کیږي ، او له هغه بل نسل ته او که په همدې توګه وړاندې لاړ شي چې همدا اوس روان دی لیري نده چې دا بېټ ، کروړ ، رحمان خوشحال او ... ژبه به کوم څیز شي یا به د یاجوج ماجوج له ژبې پرته بله څه نشي.

ای کاش ای کاش چې لیکوالو هم ډیره پاملرنه کولای !

د آریانا ټلویزیون خبرونه که وګورئ ، نو دې پایلې ته به ورسیږئ چې خواران یا له قحط رجال سره مخ دي یا هم له دري ژباړه کوي او یا هم نشي کولای ولیکي.

مثلاً په یو خبر شل ځله راځي ، په پایله کې داسې وشول ، یا هم نورې تیروتنې دي چې ځانته داحق نه ورکوم پرې خبرې وکړم ، ځکه زه غواړم یوازې د ویندویی په اړه خبرې وکړم خو

ketabton.com - The Digital Library

دې ټکي ته هم بايد ترډېره پام او دقت وشي چې ليکوالان هم بايد ترخپلې وسې پورې هڅه وکړي چې سم څه داوريدونکي لپاره د ويباند په لاس ورکړي.

ب :
د ويوکو ياکلمو د معنا اومفهوم او همداراز دهغوی ترمنځ داړيکې په سمه توګه پيدا کول
.

تاسې يو ښه ويباند ته غوږ ونيسئ هغه چې کوم څه لولي تاسې يې وليکئ او بيا يې وروسته په خپله له ځانه سره په خپله لهجه ولولئ ، هله به پوه شئ چې څرنګه ښه ويانـد د کلمو او جملو حق ادا کوي.
هغه څه ويوکي او جملې چې تاسې ته دکاغذ په مخ درکړل شوې دي ، که يې په ځيرتيا سره ولولئ ښايي په لومړي ځل يې سمې اړيکې ونه مومئ.
او ځينې وخت خو يې که دوه درې ځله يومتن ولولئ ښآيي وروسته وپوهيږئ چې که مو په لومړي ځل لوستلای نو څومره به يې معنی په بله روانيدله.

ج :
دشعر له وزن ، قافيې او ادبي صنايعو سره بشپړه بلدتيا او آشنايي.
زياتره وخت د نازکو ټکو دمعنا او مفهوم پيدا کول د کلمو په سمو ييلو پورې اړه لري او په شعرکې د ويوکو د اړيکو پيدا کول د بيلا بيلو وزنونو پيژندګلوي له نثر څخه په شعر کې زياته بريښي.
د ويوکو سم ادا کول او لوستل يوه موضوع ده او دهغوی ترمنځ د اړيکو پيدا کول بله موضوع او تر زياتې اندازې پورې د پښتو ژبې له ګرامر سره ستاسې تر اشنايئ پورې اړونديږي.
کيدی شي تاسې يو ويوکی په يوازې توګه سم او فصيح ادا کړئ ، خو بايد ځير شئ چې دهغه په سمه نښلولو او ارتباط کې هم بريالي وئ. کله چې تاسې شعر لولئ نو دا موضوع د بيلا بيلو وزنونو او صنايعو له شتون سره زياته مطرح کيږي ، چې داپخپله ددې دليل دی کوم متن چې تاسې لولئ څه نثر وي څه نظم تاسې يې بايد په معنی او مفهوم په بشپړه توګه وپوهيږئ.

ketabton.com - The Digital Library

خو که تاسې یو ویوکی غلط ولولئ د هغه تاوان له هغه څه ډیر زیات دی چې تاسې د ویوکو ترمنځ سم تړاو جوړ نشئ کړای که څه هم چې تاسې په غلط تړاو سره د جملې معنی معکوسه کړئ.

خو پداسې حالت کې څو کارونه کیږي: د یو ویاند په توګه ستاسې ابرو له خطر سره مخ کیږي او ستاسې په بې سوادئ او ناپوهئ دلالت کوي له بلې خوا اوریدونکی په هغه مطلب چې اوري یې او همدارراز ستاسې په رادیو یاتلویزیون خپل اعتماد له لاسه ورکوي مالږ وړاندې وویل زه اوس کله چې خبرونه اورم له بده مرغه له بده مرغه هلته تلویزیون هم راته چالان وي خو بیاهم زه د مهمو خبرونو لپاره بي بي سي یا آزادي یانورې رادیو ګانې اورم داولې دا ددې له خاطره چې په طلوع ملوع مو اوس اعتماد له لاسه ورکړی.

په هرحال که متن فصیح او روښانه وي که څه تاسې د ویوکو ترمنځ په هغه توګه چې لازمه ده ارتباط برقرار نشئ کړای بیاهم ستاسې اورېدونکی شاید د مطلب په معنی او مفهوم پوه شي خو که په یوه متن کې تاسې درې ځله یو ویوکی ناسم ولولئ ستاسې دا ناسم لوستنې به د اوریدونکي په ذهن تل پاتې اغیز وکړي، مګرهلته چې ټول اوریدونکي پوه او ادبیات یې دومره قوي وي خو زه ډاډه یم چې هغوی بیا ستاسې رادیو او تلویزیون څومره نه ګوري او اوري او هرچیرته خپل فارغ وخت په کتاب لوستنه تیروي.

خوویندویي په تیره بیا زموږ او تاسې په هیواد کې له شعر ویلو څخه ډیره جدا نده. یعنې تاسې دیوویاند په توګه نشئ ویلای چې له شعر سره آشنایي او شعر ویل زما کار ندی.

که تاسې غواړئ شعر ښه ولولئ د تورو او ترنګونو په معنا او مفهوم په ښه توګه پوهیدواود ویوکو په سم درک سربیره باید د ادبي صنایعو سره هم مخ شئ او حتماً ځیر اوسئ چې په زیاترو ځایونو کې په شعري اړتیا سره ویوکي خپله اصلي بڼه له لاسه ورکوي او ځینې بدلونونه مومي.

فکر مووي چې د هرڅه په لوستلو کې ډیر دقیق واوسئ شونې ده ستاسې په ډیره وړه تیروتنه نیوکه وشي او مسخره مو کړي. هڅه وکړی په فارغو وختونو کې بیلابیل شعرونه ولولئ د هغې ادبي صنایع، باریکئ کره او سمې ښې او همداسې نورې هڅې وکړئ ترڅود هر شاعر یا هر شعر په سمه توګه ولوستلای شئ.

دلته د پښتو ژبې شعرونه او نورې لیکنې ندي راوړل شوې چې مثال ورکړ شوی وای او تاسې هم متوجه شوي وی خو تاسې خپله باید ډیره مطالعه وکړی، دډیرو ویوکو او ډیرو

ketabton.com - The Digital Library

بیتونو سمې او کره بڼې وموميئ همدا رنګه تل هڅه وکړئ چې هرڅومره کيږي د پښتو ژبې ګرامر ولولئ او وده کړئ ترڅو د جملو په اوډون ښه پوه شئ.

د :

په ويوکو بشپړ تسلط او لاس بری :

تاسې که د پرښتو د وزرونو په څير نرم غبږ ولرئ که د سپرلنيو مرغانو په نسبت خو ځله زيات ښه او ښکلی غبږ ولرئ خو چې له ويوکو سره ښه آشنايي ونه لرئ او په هغو بشپړ لاسبری ونه لرئ هغه موټروان ته به ورته ياست چې د موټروانئ په مخصوصو جامو کې د موټر ځغلونې په نړيوالو سياليو کې ګډون کوی خو په حقيقت کې د هغه موټر په يوه پرزه او کارونه هم نه پوهيږي . تاسې کولای شئ په مطالعه او تمرين ، مطالعه او تمرين او په مطالعه او تمرين کولای شئ هرويوکی او ترڼګ په جمله کې لکه ژابلې هسې په آسانۍ او مزې سره وژوياست. پرته لدې چې هغه مو له ستونې تيرې شي يامو هم له خولې بهر ووځي او ياهم په خبرو کولو کې کومه ستونزه پيدا کړئ...
کله چې تاسې د مطالعې او تمرين په مرسته چې ډير ټينګار پرې وشو په متن لاسبري شولاست تاسې به د متن له لوستلو څخه که څه هم دوه ساعته پرله پسې متن ولولئ ستړې نشئ بلکې د پوهې او خواک د هغه احساس له مخې چې تاسې يې لرئ ستاسې بدن به د خوند او لذت څخه ډکيږي ، په تيره بيا چې د پروډيو سر نور هڅوونکې لاملونه هم ورسره شي نو له تاسې به په ټولنه کې يو پياوړی او باسواده ويياند جوړ کړي.
اوس که غواړئ چې په ويوکو له خپله لاسبري او تسلطه خبر شئ نو خپل د ثبت ټايپ مو راواخلئ هغه څه چې زه درته ليکم تاسې يې ولولئ او ثبت يې کړئ ډير ښه نوچمتو ياست:

- : داوونۍ اوه ورځې دادي: شنبه ، يکشنبه ، دوشنبه ، سه شنبه ، چهارشنبه ، پنج شنبه او د جمعې مبارکه ورځ.
اوس پام وکړئ چې د شنبه ، يکشنبه ، دوشنبه ، سه شنبه ، چهارشنبه ، پنج شنبه په ويوکو کې د ن توری درنه ميم نه دی لوستل شوی ؟...
تاسې هڅه وکړئ همدا رنګه ستونزې راټولې کړئ او په تمرين او څيړنې سره يې کره او سمې بڼې پيدا بيا يې سره يوځای کړی او څوځو ځله يې ثبت او واورئ.

ketabton.com - The Digital Library

په هرحال دا ستاسو ژبه ده چې ویوکي سره بیلوي ، او ویوکي باید ستاسې ژبې ته دوکه ورنکړي.

ر :
مناسبه لهجه او دویلو طرز:
ستاسې لهجه او دویلو طرز باید د ویوکي له معنی او مفهوم سره په متناسبه توګه تغیر وخوري. یا په بل عبارت ددې ترڅنګه چې ستاسې غږ هیڅ ځانګړی او ټاکل شوی حالت نلري باید وکولای شئ هره لهجه او حالت چې مناسب وي ورکړئ ، دلته نو کابو یو هنر مند جوړیږئ. لاندې مثال ته ځیرشئ:
تاسې له خپلې میرمنې څخه پوښتنه کوئ: هلک ته دا درمل ورکړم ؟
میرمن مو په اوږدو چیغه کوي: ن............نه !
یعنې دهغې دا دویلو طرز ددې ښودنه کوي چې هیڅکله هم باید دا درمل ورنکړې.
اوکه ستاسې میرمن په لنډه او معمولي توګه ووايي: نه.
یعنې دا ددې ښودنه کوي چې نه اوس یې مه ورکوه یعنې وخت یې ندی.
اوس فرض کړئ له خپلې میرمنې سره مو خپل ماشوم ته د درمل په ورکولو کې د نظر اختلاف دی تاسې هم له هغې پوښتنه کوئ: دا درمل ماشوم ته ورکړم ؟ او هغه په پریکنده توګه وايي: نه !
یعنې په حقیقت کې وايي چې: نځ
اوس دهغې دا لهجه تاسې ته څه معنی لري ښايي مفهوم یې داوي چې که د ماشوم ته دا دارو ورکړل نو زه به درسره جوړیږم.
بیا هم فرض کوو چې څو وختونه مو خپل ماشوم ته درمل ورکړي دي خو اغیزیې ندی کړی داځل بیا هماغه پوښتنه کوئ ستاسې میرمن داځل په سړه لهجه وايي: نه.
یعنې: پریږده یې نور دا درمل بې اغیزې دي.
وینئ چې یولنډ ددوه تورو لرونکی ویوکی څو ډوله معنی ګانې رامنځ ته کولای شي ، په یاد ولرئ هغه متن چې د پروګرام په توګه په واک کې لرئ شاید د ماشومانو لپاره کیسه وي شاید یوه ټوټه عرفاني شعر وي شاید طنز ، خبر او یا هم د بزګرئ په اړه درس وي. د یادو شوو توکو هریو ځانګړې لهجه اود ویلو طرز غواړي. تاسې کولای شئ په کومه لهجه چې د رحمان بابا شعر لولئ د کلیوالي روغتیا په اړه خبرې وکړئ ؟ کولای شئ په هغه مهربانئ

ketabton.com - The Digital Library

چې د ماشومانو لپاره کیسه لولئ سیاسي یا اقتصادي تبصره ولولئ ؟ یا هم خبر ولولئ. خو نه نشئ کولای.
زما په نظر دا ښه خبره ده کله چې تاسي یو غم انګیز مطلب یا شعر لولئ په ځان کې لږ کینه را پیدا کړئ او کله چې طنز یا خندوونکی مطلب لولئ په خپله مو هم په شونډو موسکا خپره وي.
په یاد ولرئ وړاندي هم ټینګار وشو چې کله مو د لوستلو لپاره متن چمتو کړ او په ټولو شرایط سربیره مو متن درک هم کړ نو دا هم بده نه ده تر څو چې مطلب ثبت کوئ شعر یو ځل ثبت کړئ وایې ورئ حتی څو ځله یې ثبت کړئ او هر ځل یې په دقت سره واورئ په لسم ځل به پوه شئ چې له نهم ځله مو ډیر ښه لوستلی دی خو یو به نو هغه وي چې ډیر به ستړي یاست.

س :

په مهمو ویوکو او کلمو ټینګار:

هر متن او مطلب د ځانګړي مفهوم او موخې لپاره لیکل کیږي چې نو موړې موخه او موضوع باید اوریدونکی ستاسې له خولې واوري. هغه باید په هغه څه چې ته او لیکونکی یې غواړئ د پوهولو لپاره وړاندې کړئ و پوهیږي.
په همدې خاطر لازمه ده چې په هغه ویوکو او کلمو چې د همدې موضوع او موخې د رسولو لپاره کاریږي هغه که خپله موضوع وي یا داسې څه چې د موضوع له رسولو سره مرسته کوي ستاسې په ټینګار او ادا سره تر اوریدونکو رسیږي لاندې مثال ته ځیر شئ:

بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې.
اوس پورته غونډله څلور ځله ولولئ او هر ځل په یوه کلمه یا ویوکې ټینګار وکړئ او وګورئ چې څرنګه مفهوم تغیر مومي:

<u>بریالي</u> له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې

یعني دا چې له احمد سره بل چا په کوڅه کې لوبې نه کولې بریالي ورسره لوبې کولې.

بریالي له <u>احمد</u> سره په کوڅه کې لوبې کولې.

ketabton.com - The Digital Library

یعني بریالي په کوڅه کې له بل چا سره لوبې نه کولې دهغه لوبې له احمد سره وې.

بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې.

یعني بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې بل ځای نه.

بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې.

یعني بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې هغوی بل څه نه کول یواځې لوبې یې کولې.
ځیر شوئ چې ستاسې لفظي ټینګار په اورېدونکي څومره اغېزښندلای سي ؟
لاندې غونډله څوځله ولولئ او هرځل په یوه کلمه ټینګار وکړئ:

بالاخره به د جنګ له لمبو څخه یواځې افغانستان سرلوړی راووځي.
وبه ګورئ چې د هر ویوکي په پرتله به زیات یواځې دافغانستان په کلمه ټینګار ستاسې له پاره خوندور وي...

۲- لهجه:

موږ که دهرې سیمې یو ، که هره لهجه ولرو خو کله چې په راډیو کې خبرې کوو او میلیونونه کسان مو غږ اوري او هغه هم د بیلابیلو لهجو او سیمو وګړي ، نو موږ اړ یو چې په داسې لهجه خبرې وکړو چې ټولو ته د منلو وړ وي.
یو ویاند چې په هره ژبه ویندویي کوي ، باید په هغه په بشپړه توګه واکمن وي ، نه داسې لکه زموږ په هیواد کې بس که پښتون دی که فارسي ژبی خو چې هغه متن ولوستلای شي نور یې فکر ندی چې مطلب اوردو دی که پښتو خو بس ویاند یې نور معلوم شوی دی. کله چې یو ویاند په سیمه کې په دوو ژبه او لهجه خبرې کوي خو د بلې سیمې لهجه ولري نه

ketabton.com - The Digital Library

يوا ځې اوريدونکو ته يې د بيان درک ګرانيږي بلکې په هغه لهجه پورې به يې زيات اوريدونکي وهم خاندي.
ددې ترڅنګ به دې کمډي لوبغاړو لپآره يومضمون هم په لاس ورکړي ، که باور نه کوی د هندوستان پښتو راديو ، دمسکو ، دچين او ځينو نورو راډيوګانو ته غوږ ونيسئ خندا به موراشي. په ياد مووي چې ښايي همدا لهجې دهغې سيمې په لهجو چې هلته هغه راديو زياته اوريدل کيږي اغيز وکړي. او دا اوريدونکو عادت شي.
زه يوه يادونه غواړم دلته وکړم او هغه دا چې بايد ويندوی د پښتو هرتکی او هرتوری سم ادا کړی.اوس په ځينو راډيوګانو او تلويزيونونو کې حتی په بي بي سي کې هم دا ناروغي لګيدلې ده چې فارسي ژبی راځي پښتو خبرونه لولي ، ښه فکر وکړئ چې فارسي ژبئ کولای سي د ټ ، ډال ، ږ ، ڼ ، ښ ، ړ ، خ او ځ يا نور توري هسې ولولي لکه چې يو پښتون يې لولي ؟ فکر نه کوم... او دا چاره د هغې راډيو محبوبيت کموي ځکه چې ويانددومره مهم رول لري چې حتی خلک هغه راډيو يا تلويزيون په ويندويانو پيژني .
همدارنګه که په ټوله پښتونخوا کې يو پروګرام خپريږي. تاسې يې فرض کړی چې دکرونډې په اړه دی او ددې پروګرام چلوونکی په سوچه خوستئ ژبه خبرې وکړي يادځندراڼو ياد تنيو يا نورو ياهم دبل ولايت يابلې لهجې نو په ننګرهار کې يو بزرګر به يې واوري خو فکر کوم چې حتماً به يو څه ووايي چې داګوره کومه پښتو غږوي زه خو پرې نه پوهيږم همداسې که دهمدغه بزګر په لهجه په تنيو کې خپروني وکړي...

۳ –له اضافي غږونو او جملو پرته خبرې:
زموږ عادت دی کله چې خبرې کوو او په يو سم ويوکي کې فکر کوونو د (آ) (اِ) (اوم) او ... په څير غږونه باسو . زياتره هم دغونډلې په پيل يا منځ کې د (نو) يانورو په څير جملې کاروو . چې دخبرو کولو له موضوع سره هيڅ اړيکه هم نه لري. او پايله يې هم دا اوريدونکي ستړي کيدل دي. او داسې ښودنه کوي چې وياند دخبرو لپاره چمتووالی نلري ياهم په وينا مسلط ندی او زياتره دوخت تيرول دي چې داچاره به لامل شي چې ډير ژر خپل اوريدونکي له لاسه ورکړئ.
په تيره بيا چې عادت مووي ځينې ورته ويوکي سره د او په وسيله وتړو او تکراري تکراري يې ووايو . که وياند کراري او سستې خبرې وکړي او د جملو پای هم همداسې پريږدي خو نو څه يې کوې هغه خو به نو له بد هم بد تر شي.

ketabton.com - The Digital Library

دا پـه يـاد ولـرئ ، څـه پـه راديـو کـې څـه پـه تلويزيـون کـې څـه پـه اداره او دکارپـه ځـای کـې فصيحې رواني او له هه هو پرته خبرې وکړئ ترڅو مو خبرې اغيزمنې او تاسې هم ددرناوي وړ وئ.

۴ـ له ساه کښلو څخه سمه ګټه اخيستنه:

پوهيږئ چې هره دمه او ساه کښل دوې مرحلې لري: يـو سـاه اخيـستنه بلـه سـاورکول. تاسـې چې کله هوا اخلئ نشی کولای خبرې وکـړئ. ستاسـې خبـرې د سا ايـستلو پـه وخـت کـې دي يعنې کله چې تاسې ساوباسئ.
تاسې بايد پـه خپلـه سـاه ايـستنه دومـره مـسلط وئ چـې وکـولای شـی لـه خپلـې سـاه ايـستنې څخه زياته اندازه استفاده وکړئ. داکار په ډير تمرين سره شونی دی.
دا تمرينونه کولای شی په کتابونو او نورو ليکلو کې ومومی چې دلته زه نسم کولای دومـره مثالونه درته راټول کړم چې تاسې پرې تکيه وکړئ نو تاسې ډيرې مطالعې ته اړياست.
خو تاسې له موږ سره لاندې جملې هم لولئ:
داجمله پوه يوه ساه ولولئ:

: لومړنۍ جمله بايد لنډه او په زړه پورې وي تر څو اوريدونکی يې پاتې برخه پـه ځيرتيـا او دقت سره واوري.'

داخل جمله لږ اوږدوو:

البته دا چاره ستاسـو پـه سليقې او ذوق پـورې اړونـديږې ممکنـه ده دغـه لنـډه جملـه يـوه هيجانی پوښتنه وي اويا داسې څه وويل شي چې اوريدونکی شک او فکـر کولـو تـه اړ کړي
,

[2] ډاکتر عيسی ستانکزی: د راډيويي پروګرامونو له کتاب څخه
[2] دراډيويي پروګرامونو کتاب

ketabton.com - The Digital Library

یا
که ستاسو په خیرې موسکا خپره وي ستاسو د آواز دوستانه او مینه ناک لحن به له ورایه جوت وي او دا به یو برغولی وي چې ستاسو غلطۍ پټې کړي ...

تاسې باید د هرډول لیکنې لوستلو ته چمتو وئ ، د سا غوځونکو ، اوږدو جملو ، غوځو غوځو جملو او داسې نورو ته .البته فکر مو وي چې کله کله متنونه په اوږدو عبارتونو سربېره سخت ویوکي هم لري. او ددې ټولو سره سره باید ستاسې د ساه او از ځوک وانه وري ، په ټول کې ویلی شو چې باید په خپله ساه په بشپړه توګه واکمن وئ.
اوس هڅه وکړئ چې دا لاندې مطلب په لوړ آواز ووایئ او هڅه وکړئ چې په هره ساه سره ډیر ویوکي ولولئ خو روښانه او سلیس. دا کار ستاسې له تنفس سره مرسته کوي. تاسې کولای شئ هرځل خپل غږ ثبت کړئ او ځلونه ځلونه یې واورئ او خپلې تیروتنې سمې کړئ.

وږمې اوښکې پاکولې او ددروازې ترځنګ یې غوږ نیولی وو ، بېرته شاته روانه شوه او ټیکرۍ یې لیرې کړ وېښتان یې سم کړل ، او دغولې په منځ کې اوږده وغځېدله مخ ته یې دواړه لاسونه لپه ونیول ، په ژړا یې له ځانه سره ویل :
دا اکبر څه دشرم لوښی دی ، کاشکی زما سم ورور وای ، کاشکې یو ځل مې پلار ته راغلی وای او مینه یې ورکړې وای د پلار همدا یو ارمان دی چې یو ځل اکبر ووینې ، او ورته وژاړي... ،

داد کیسې یوه برخه ده ، کله چې تاسې بل ډول مطلب ثبت کوئ ، بیا اړیاست د تورو په ادا کې بل ډول شئ:
مثلاً داولولئ او ثبت یې کړئ:

انسانانو له وړاندې څخه کوښښ کاوه او تلوسه یې درلوده چې د ځمکې او نورو مخلوقاتو په اړه وپوهیږي ، دهمدې موخې لپاره یې له ډېرو وړاندې څخه په خیړنو او موندونولاس پورې کړیدی چې دډیرخه په موندلو بریالي شوي هم دي ، تردې چې نن دسیارو په موندلو او په هغه کې دژوندکولو په فکر کې دي ، هواته خپل مالوماتي توکي

[4] دعبدالله الهام جمالزي د هندي خالونه لنډوکیسو له ټولګې دمساپر کیسې یوه برخه

ketabton.com - The Digital Library

اســـتوي او د ځمکـــې مالومـــات راټولـــوي. خــو دا چې د څېړنو پـــه لمړيـــو کې هـــم پوهانو او ستورپېژاندو داسې وسيلې درلودې کنه ؟، کوم چې پوهان او ستورپېژندو کې نن ورځ ترې ګټه اخلي ؟ سړئ له حيرانئ سره مخ کيږي.
تـالس د پخواني يونـان لوی ستوري پيژندونکی دلمرنيوني (کسوف) لـه يـوي پيښـي دميلاد څخه ۵۸۵ کاله وړاندې وړاندوينه کړې وه ، چې دا موندنه د تلسکوپ لـه موندني تقريباً د ۲۰۰۰ کاله وړاندي خبره وه.
خو پخوانو څيړونکو د تلـسکوپ پـــه ځـای نوروســایل دلمــر ، ستورو او ســيارو د کچې او اندازې دا خيستلو لپاره درلودي.
همدا رنګه لمړنی کس چې لـه ميلاد څخه ۲۶۰ کالـه وړانـدې يې دلمرپـه چـورليځ د ځمکې د ګرځيدلو خبره کړې وه يوناني ستوری پيژندونکي (آريستارکوس aristarchus) وو ، خو دهغه وخت زياترو خلکو باور نشو کولای چې ځمکه به هم خوځښت لـري ترخو ۲۰۰۰ کالـه وروسته پـه ۱۷۲۸ کـال مالومـه شـوه چې هغـه بيـښتيا ويلي وو. جيمزبراډلـي (James Bradley) انګليـسي ستوري پيژندونکي د يولوی تلسکوپ پـه وسيله جوتـه کـړه چې ستوري ډير کرار خوځـښت لـري ځکـه نو ځمکـه هم پـه خوځـښت کـې ده او دلمرپـه چـورليځ چورليږي.
همدا رنګه د ځمکې دلويوالي په اړه خلکو رنګا رنګ فکرونه کول له ميلاد څخه ۲۴۰ کاله وړاندې يونـانې سـتوري پيژنـدونکي (آراتـوزتنس) د ځمکـې د چاپيرپـه دقيقـه محاسـبه کارکولو ، چې په هغه وخت کې هيڅا هم دا فکر نه کولو چې ګواکې ځمکه بـه دومره ارتـه وي ...

خو دا څيزونه يوا ځې هغه د چا خبره سخت توکي يعني ادبيات يې کمزوي دي تاسې د تکره ليکوالو متنونه ، سخت ، ادبي ، سياسی او نور متنونه پيدا کـړئ او پـرې تمرين وکـړئ دا څيزونـه کـم دي او تاسـې نـه شئ کـولای چې يـوا ځې پـه همدې تکيـه او بـسنه وکـړئ تاسـې پراخې مطالعې وکړئ ، او له رنګا رنګ ليکنو سره ځان آشنا کړئ.

۵- د غږ آهنګ:

د عبدالله الهام جمالزي د فضايي موندنو له راټولو شووو مطالبو څخه

ketabton.com - The Digital Library

هرکتاب چې مو زړه غواړي ولولئ ، هرډول تمرین چې اړیاست ترسره کړئ. په ورځ کې لس یا سل ځله خپل غږ ثبت کړئ او وایې ورئ. هرڅومره چې زړه مو غواړي کار وکړئ. د ویندویۍ لپاره باید ستاسې غږ خوښ کړ شوی وي. تاسې د اړې د ګړ ګړ په شان څرنګه یو متن لوستلئ شئ ؟ یا به څرنګه د متن په اړه خبرې وکړئ ؟ تاسې څرنګه په هغه غږ چې لکه د یو نامنظم ماشین په څیر دئ په چا کې نفوذ کولای شئ ؟ یو اځې یو تود او د ښه اهنګ لرونکی غږ کولای شي په اوریدونکي کې نفوذ وکړي.

موږ اوس هم په رادیو او تلویزیون کې ډیر داسې ویندویان لرو چې ډیر بد غږ لري خو اوس هم هغه دي پروګرامونه وړاندې کوي. خو تاسې باید خپل غږ وروزئ او وبې ازمویئ.

زمري او پړانګان ، خرس او مار ، کوترې او خره روزي او هغه هڅوي ترڅو حیرانوونکي حرکات وړاندې کړي. ډیر خلک په زیات تمرین سره داسې حرکات ترسره کوي چې شادي یې هم نشي کولای.

موږ ک وروزي او په راکټ کې یې هوا ته استوي ، سپی روزي چې څرنګه خپل نوم ولیکي او یا پیانو وغږوي او ... موږ څرنګه پدې ټولو د باور سره سره نشو کولای چې په خپل غږ کې ښه والی راولو یا خپلې اشتباه ګانې لیرې کړو.

ګرانو دوستانو : خپل غږ وروزئ. او د خپل غږ په مټ خپل اوریدونکي بلې نړۍ ته یوسئ دا کار ډیر لوی کار دی او ډیر ښکلی.

ښه فکر وکړئ پښتو څومره ښکلې کلمې لري څورمه درنه او خوږه ژبه ده ، دا هم را سره منئ بیانو ولې هڅه نه کوئ چې ویندویي یې هم هماغه ډول خوږه او سلیسه وکړئ ؟

او بالاخره باید ترټولو ښه ویاند واوسئ.

۶ –د غږ حالت:

مایوه ویانده میرمن پیژندله چې بې له مبالغې یې په رادیوګانو او تلویزیونونو کې ترټولو ښه او ښکلی غږ درلود ، خو کله چې به مې یې غږ اوریده داسې احساس به مې کاوه چې ددې میرمنې په سینه د ټولې دنیا غمونه پراته دي. د هغې ښکلي غږ یو قسم غمجن حالت درلود چې یو اځې د غمجنو متنونو سره لګېده.

هغې به عاشقانه غزلونه ، مرثیې او غمجنې کیسې په جادویي توګه لوستې خو هیڅکله یې هم نه شو کولای خبرونه یا یو کمډي مطلب یا طنز په اغیزمنه توګه ولولي.

ketabton.com - The Digital Library

دوه هم داسې ویاندان وو چې غړونه یې تردې برېده کمدې ته برابروو چې که مو د ننګیار ناآشنا کوم طنز یا نورو لیکوالو کومه خندنۍ لیکنه ورکوله هرڅومره چې یې لوستلای تاسې به یې د بیا اوریدلو تمه کولای خو که د ورته یوه مرثیه ورکولای او هغوی لوستلای نو په هغه وخت کې به زه وایم چې خپله مړې هم ورته خپله خندا نشو قابو کولای.
ستاسې غږ باید د ښه آهنګ ترڅنګ له هرډول ځانګړي حالت څخه پاک وي. ستاسې غږ باید داسې چمتو وي چې په هره بڼه چې لازمه وي په هر پروګرام او هر رول کې چې وئ نو سم او مناسب حالت ورکړئ.

۷ - د ویلو په چټکوالي (سرعت) کې تغیر:

تاسې چې کله دیو متن په لوستلو بوخت یاست ، ددې لپاره چې اوریدونکی زیات ځانته راکاږئ او هرڅومره یې زیات په ذهن په کې نفوذ وکړئ او دلیکوال پیغام ترټولو په سمه بڼه وررورسوئ باید لکه یو بالرین هسې عمل وکړئ.
بالرین پخپله ځانګړې محدوده کې کله په خپله شاوخوا څرخي ، کله منډې وهي ، کله دریږي ، کله هوا ته پورته کیږي او په همداسې حالاتو کې خپل هنرونه ننداري ته ږدي چې په ټول کې ښکلي او په زړه پورې ننداره وړاندې کوي.
حیرانیږئ مه ، زه نه وایم چې تاسې د متن دلوستلو په وخت هوا ته پورته شئ یا په خپل شاو خوا وڅرخیږئ یا هم خپلې پښې تر اوږه واړوئ تاسې د خوځښت په ځای ویو کئ او غونډله لرئ او د خپل اوریدونکي د راکاږلو لپاره اړیاست چې کله یې وځغلوئ کله یې کرار کړئ کله یې له معمولي نه هم کرار ولولئ.
تاسې په خپل ورځني ژوند کې په طبیعي ډول دا موضوع رعایتوئ. کله چې غوسه وئ او دعوا کوئ په چټکئ سره خبرې کوئ او په لوړ آواز غږیږئ او کله چې غواړئ یو ماشوم ته نصیحت وکړئ نو په شمیر خبرې کوئ او په آرامه توکه...
لاندې عبارت ژر ژر او یو ډول ولولئ:
کله چې له دغه پیاوړي ویاند څخه پوښتنه وشوه چې د ویاند مهمه دنده څه ده ؟ ځواب یې ورکړ: اوریدونکي ته د لیکوال د افکارو په ښه توګه لیږدونه.
اوس نوموړی عبارت بیا ځلي ولولئ خو وروستی غونډله آرامه او په شمیر بیان کړئ:

ketabton.com - The Digital Library

کله چې له دغه پیاوړي ویاند څخه پوښتنه وشوه چې د ویاند مهمه دنده څه ده ؟ ځواب یې ورکړ : اوریدونکي ته د لیکوال د افکارو په ښه توګه لیږدونه.
اوس فکر وکړئ چې کوم ځل ستاسې لپاره قانع کوونکی وو .

تاسې د خبرو په چټکوالي کې د تغیر په وسیله چې دا هم په خپله یو ډول ټینګار دی کولای شئ مهم ټکي پیاوړي وښایاست او د اوریدونکي په ذهن کې یې ښه ځای په ځای کړای شئ او همدا خبره ده چې ستاسې د دندې یوه برخه یعنې په ښه توګه تر اوریدونکي پورې د لیکوال د افکارو ورسول به مو ادا کړې وي.
یادونه کوم چې په په مهم غونډلو او ویوکو ټینګار یو هم په خپله د سرعت تغیر دی.
دریتم دا تغیر د فیلم په موسیقۍ کې هم شته دی ، تاسې یوه د ښار او تیښتې صحنه او بله د سمندر په غاړه د یوې غمجنې جینۍ د قدم وهلو صحنې په یاد کړئ.

اتم:
دغږلوړول او ټیټول:

د غږلوړول او ټیټول بې له شکه ستاسې په غږ کې اغیز لري. تاسې ټول متنونه او ټول شعرونه هسې نه شئ لوستلای لکه یوه ګاډۍ چې په هموار سړک په داسې حال کې چې ګاډیوان یې هم خوب وړی وي په یوډول ولولئ. هماغه ډول چې په ځینو ویوکو او غونډلو ټینګار پکار دی ، د غږ تغیر هم له شک پرته اړین دی .
ستاسو غږ باید د اوریدونکي په وجود کې اغیز وکړي. اوریدونکی باید قدم په قدم په تاسې پسې لاړ شي. په متن کې د موجودو خندګانو سره وخاندي او په خپګانونو یې خپه سي . ستاسې له متن او لوستونکي مضمون سره باید اوږه په اوږه روان وي او هرڅه چې ستاسې په متن کې تیریږي هغه هم حس کړي.
دا ستاسې دنده ده چې لکه یو هنرمند بې روحه کلماتو ته روح وبخښئ او هغه په ژوندۍ توګه دا اوریدونکي د غوږونو له لارې تر هغوی ورسوئ.
راځئ بیا هم له خپل ټیپ څخه کار واخلئ دا لاندې غونډله په یوډول ولولئ.

ketabton.com - The Digital Library

ددي پـه انتظـار چې څوک ورپرانيـزي او مالـه دي بلا وژغـوري دوره ترڅنـګ مې سـترګې کلکې پټې نيولي وې. چې ناڅاپه ورد کوځې د شر او شور په غږونو پرانستل شو او سترګې مې وغړولې چې نه هم بلا وه او نه هم د سپينو جاموارو ا.[6]

نه ، نه ټايپ مه بندوه ، داخل همدا غوندله راواخله او داخل يې داسې ولوله چې هغه لمړئ برخه يې په ويريدلي غږ ولوله او دوهمه برخه داسې ولوله لکه چې ته هم لـه هماغسې وخت سره مخ شوی يې ، يوځل ويريدلى يې او بياد نجات ميندلئ دى.
تاسې په دې برخه کې ډيرې کيسې ولولئ ډيربيلا بيل متنونه ولولئ ترڅو بريالي شئ چې د اوريـدونکي احسـاسات هم خپـل کـړئ ، پـدې وتـوانيږئ هغـه څـه چې تاسـې وايـاست هغـه اوريدونکى هم حس کړي ترڅو په ښه توګه دليکوال ليکلي تر اوريدونکي پـوره ورسـولای سئ.

نهم:
له هرې مهمې خبرې وروسته ځنډ کول:

کله چې غـواړئ يـوه مهمـه غونډلـه يـا عبـارت ولـولئ ، او ددې لپـاره چې لمړئ جمله مـو لـه راتلونکې جملې سره ونه نښلي لږ ځنډ وکړئ.
خپل اوريدونکی وپوهوئ چې غواړئ يوه مهمه جمله ووایاست ، اوريدونکی داسې چمتو کړئ او داسې يې ليـوال کـړئ چې پخـوانئ خبـره يـې پـه ذهـن کې پـاتې ده او چمتـو دی چې ستاسې راتلونکې جمله هم په ډيره ليوالتيا واوري او په ذهن کې يې ښه پاتې شي.
همدارنګه کله چې مو خپله مهمه خبره وکړه نو بيا لږ شانته ځنډ وکړئ ترڅو مو خپلې مهمې جملې ته چې غوښتل مو بيان يې کړئ بشپړه خپلواکي مـو ورکـړې وي او دافرصت بـه داهم وکولای شي چې هغه جملې او خبرې يې ټولې په ښه توګه په ذهن کې پاتې شـي ، او پـدې بـه هم وپوهيږي چې ستاسې دا خبره يعنې ستاسې هغه مهمه خبره چې غوښتل مو پـه ښـه توګـه يې وروسوئ جلا وه او دا مخکې وروسته ځنډ هم د همدې جملې لپاره وو ، پداسې حال کې چې هرې خبرې مو شايد ځانګړې معنى او موخه درلوده.

---

[6] عبدالله الهام هندي خالونه لنډې کيسې ټولګه د پيريان د لنډې کيسې يوه برخه

ketabton.com - The Digital Library

مثلاً تاسې غواړئ چې خپلو هيوادوالو ته يوه مهمه خبره وکړئ او مهم مطلب وړاندې کړئ نو داسې پيل وکړئ:
ګرانو هيوادوالو !...
دلته لږ ځنډ وکړئ ترڅو اوريدونکی مو خبرو ته تلوسه پيدا کړي. دوام ورکړئ:
نن زموږ په تاريخ کې يوه له وياړونو ډکه ورځ ده...
لدې ځنډ سره اوريدونکی نور هم ليواله کيږي او نوره يې هم ستاسې دراتلونکو خبرو لپاره تنده او تلوسه زياتيږي.
نن هغه ورځ ده چې زموږ هغه پلرونو او نيکونو چې نن يې هم زموږ په رګونو کې وينې بهيږي دهغوی وينې په جوش راغلي دي...
تاسې نوراړنه ياست چې دهرې جملې په اول او آخر کې بيا بيا ځنډونه وکړئ بلکې په خپله پوهيږئ چې نور نو بايد مطلب ته په کومه لهجه دوام ورکړم او بې له ځنډه خپلې راتلونکې خبرې پسې وغزوئ.
پام مو وي ځينې وخت چې دکومې ملي ورځې په اړه خبرې کوئ ياهم کومه مهمه مسله وي اوتاسې يې په اړه راپور وړاندې کوئ ياهم مقدمه لولئ چې خبرې درنه په چيغو بدلې نشي اوريدونکئ له ويرې خپله راډيو بنده نه کړي داچاره پخوا زياته وه او اوس يواځې په ملي راډيو ټلويزيون کې دوام لري چې هغه داړتيا په خاطر ده.
په هرحال دا جهادي راډيوګانو او هغه کسانو چې غوښتل به يې دخلکو له احساساتو کار واخلي هغوی به په راډيوګانو کې چيغې وهلو ته مخه کړه اوس هم زه په يوه راډيو کې يو وياند پيژنم چې کله به زه ورسره ستوډيو ته لاړم نوزه به يې له قوارې څخه ويريدلم داسې به يې له دې جملو سره پهلواني کوله.
زموږ په ملي راډيو ټلويزيون کې ځينې پخواني وينډويان شته چې په دې چاره کې ډير وتلي دي او کولای شي هان په رګونو کې وينې په ځوښ راولي چې دا ډير لوی هنر دی ، خو بايد پام وکړو يوځل بيا يادونه کوم چې خبرې رانه چيغې نشي او خپل اوريدونکی ونه ويروو.
دالاندې شعر ولولئ چې تاسې يې څرنګه لولئ:
البته د استاد ناشناس دويلو طرز پريږدئ هغه له ياده وباسئ داسې حس کړئ لکه چې د خپل اولسمشر او نورو وطنوالو په وړاندې له ستيج څخه دراډيو اوريدونکو ته وينا کوئ:
زماقندهاره !... دزمرو وطنه
زمادسرکشو پشتنو وطنه.

ketabton.com - The Digital Library

ځومره ياغي يې !... صدقه د سمه
زما د سرکشو توريالو وطنه.

همداسې جملې او همداسې مطالب او همداسې شعرونه راټول کړئ او بيا درسره ټيپ هم کيږدئ هله يې ځوځوځله ثبت او واورئ د هرځل په نسبت بل په احساساتي او ځنډ مراعات کړئ چې ځرنګه کيږي.

د غږ متانت:

خپله به مو هم ډير خلک ليدلي وي ، ځيني خلک دي ډيرې ژر ژر خبرې کوي ، حتی شونډې يې سره نه شئ بيلولای چې اوس يې شونډې وتړل سوې که پرانستل سوې. ځينې خلک به مو ليدلي وي اوږدې اوږدې خبرې کوي او هرې بلې خبرې ته به يې انتظار باسئ.
دلته يو څه غوارم وو ايم هغه دا چې يوه ورځ يوه غونډه وه ډير خبريالان راغلي وو ، يو چاروا کي خبرې کولې ډيرې آرامې خبرې يې کولې له هرې خبرې وروسته به يې يوه دمه کوله بيا به يې بله خبره کوله. په پای کې ترې د غونډې وياند مننه وکړه ويل يې ډيره مننه چې خپلې عالمانه او ګټورې خبرې مو ګډونوالو ته واورولې ، زما د څنګ خبريال سره وښوريده ما ته په غوږ شو ويل يې له موږ څخه مننه چې دا درې درې متره خبرو ته مو يې غوږ ونيولو ، يو عالم بايد په متانت سره خبرې وکړي ترڅو د درک وړ وي.
تاسې هم بايد که کار موويندويي هم نه وي بايد متانت ولرئ ، جملې او عبارتونه ستاسې په واک کې دي کولای سئ لکه توپ هسې يې پورته پورته کړئ او چټک چټک پرې تير سئ کولای سئ آرامې يې ولولئ ډيرې آرامې يې ولولئ او کولای شئ چې په متانت سره يې په مناسبه توګه ولولئ او ښکلې لهجه او آهنګ ورکړئ .
تاسې ولې ديو متن د ژر ژر لوستلو لپاره بيړه کوئ ؟ او يا هم د څلور بيته شعر لپاره دومره پس پس کوئ خپل کلام ته مو شخيصت او مقام وبخښئ ، پريږدئ چې ستاسې خبرې د اوريدونکي تحسين او پام ځانته راوګرځوي.
هماغه ډول چې خپل زوی يا خپل کشر ورور مو په پام کې وي چې دروند خوی ولري او ډيره مينه ناک وي هماغه راز مو خپل غږ ته هم پام وکړئ او ښه يې نازوئ. ستاسې غږ ستاسې د شخصيت او بلد تيا ښودنه کوي. خلک هم د همدې غږ په وسيله پيژني او که هغه د چاخبره

ketabton.com - The Digital Library

پروپیشنل ویاند وئ نو ژوند به مو دهمدې ویندویې په وسیله تیریږي ، نوولې یې باید ونه روزئ.
پخوا یوه ورځ په کور کې ناست وم راډیو مې نیولې وه ، ویاند د کاروان صیب یو ډیر ښه شعر غوره کړئ وو ، زه هغه وخت په لیسه کې وم نه په ویندویې پوهیدم او نه هغه وخت ددې خیزونو وخت وو . شعر ډیر ښکلی شعر وو ، خو کله چې یې لمړئ فرد ختم شو نو ویاند په پس پس پیل وکړ راتلونکی بیت یې ددې لپاره چې بیا پکې تیروتنه ونه کړي هغه یې یو ځل له ځانه سره ولوست خو زه ښه پرې پوه شوم او راتلونکي بیت اوریدلو ته مې یې نوره لیوالتیا نه درلوده خو کله چې یې په بیت لوستلو پیل وکړ باور وکړئ چې له ډیرې غوسې مې راډیو بنده کړه ، ځکه کوم منظور چې د شاعر وو هغه یې یوور بلې خواته سره ګډوډ یې کړ له بلې خوا یې غږ داسې بې متانته او بې خوږو وو چې تابه ویل په کومه کوڅه کې ولاړ دی او له ځانه سره هغه د چاخبره بابولالې وایي.
که دا ځینې سپارښتنې مو په نظر کې وي او له خپل غږ سره هم ډیر کوښښ وکړئ ویې روزئ نو د خپل غږ له متانت سره به مو مرسته کړې وي.
خو ... ریښتیا مطالعه او تمرین هیڅکله له یاده مه باسئ.
او په پای کې به یوه بله یادونه هم وکړم هغه دا چې ګورئ پام مو وي اوریدونکی یو اځې په دوه وختونو کې غواړي چې جمله بیا واوري یو دا چې په مفهوم پوه نشي بل دا چې خبره ډیره پرې خوږه ولګي.
نور خپله پوهیږې.

ketabton.com - The Digital Library

دريمه برخه:

دمتنونو ډلبندي

ټول متنونه چې له راډيو يا ټلويزيون څخه خپريږي ، بايد يواځې يو ويناند ونه لولي ښايي ځينې داسې متنونه وي چې که ښځينه ويانده يې لولي داوريدونکي يا ليدونکي خوښ نشي ياهم داسې متنونه وي چې که نارينه يې لولي ښايي له سره هغه دچاخبره شرم وي.
پخوا هم ويل شول ځينې متنونه لکه خندني ، ډراجيډي ، سياسي ، ټولنيز او يانور هريو ځانګړې لهجه او دويلو طرز ته اړتيا لري. چې په خواشينئ سره به ووايو زموږ په راډيوګانو او ټلويزيونونو کې بس ټول متنونه يوکس يايو ويانديا ويانده لولي او توپير ورته نه لري.
خو دې ټکي ته بايد پروډيوسران او جوړوونکي ډير ځير وي چې ښايي دداسې بې غورئ پايله سخته وي او اوريدونکي ياليدونکي له لاسه ورکړي.
ايراني ليکوال حسن شيدا متنونه په درې ډوله ويشي:
۱ نارينه متنونه
۲ ښځينه متنونه
۳ خنثي متنونه
خو کېداى شي پدې درې ډولونو ځينې نور ډولونه لکه ماشومانه او ګډ متنونه هم زيات شي چې ددغه متنونو په نظر کې نيول هم ډير اړين او زموږ په راډيو ټلويزيون کې ورته له سره پام نه کيږي.
ځينې شعرونه شته چې سړى فکر کوي چې يواځې يې له اکبر ايازي[7] څخه واوري نو خوند به تري اخلي لکه دکاروان ، جهاني او يانورو تکړه شاعرانو شعرونه ، خو ځينې وخت که هماغه شعر ښځينه وياندې ته ورکړل شي ښايي له هغه هم ډيرخوند واخلو .

[7] دافغانستان د راډيوټلويزيون تکړه او وتلى ويناند چې اوس په آزادى راډيوکې کار کوي.

ketabton.com - The Digital Library

دکاروان صیب هماغه شعر چې درانه ایازي صیب ویلی دی (هغه دنګه جینئ) که ښځینه ویانده یې ولولي ښايي پرې وهم خاندو مګرځینې شعرونه که بیا نارینه ویاند ووايي هم همداسې ، ځکه یو خو له سره نارینه او ښځینه احساسات توپیر لري بل غږ له هرڅه زیات دشعر په اغیز کې رول لوبوي.

په نثر کې هم باید په بشپړه توګه دا ځیزونه مراعات شي ، یوازې شعر هم شرط ندی ،کله کله زموږ په راډیو ټلویزیون کې داسې هم شوي دي چې ښځې ته هیڅ ونډه نه ده ورکړل شوې او حتی په هغه پروګرامونو کې چې دښځینه وو لپاره خپریږي هم نارینه ویندویې کوي چې دا دپروګرام په اغیز کې کمی راولي.

یاهم ځینې وخت داسې شي لکه د آزادئ راډیو یو پروګرام چې نه پوهیږم اوس به خپریږي کنه (دستورو سیند) واقعاً ښه پروګرام وو ، ډیرو درنو او تکړه خویندو چلاوه ، واقعاً ښه شعرونه یې ټاکل او ښکلي به یې لوستل ، خو کله کله به داسې شعرونه پکې خپاره شول چې نارینه ویاند ته به یې اړتیا درلوده ، خو دهغوی ډیرو هڅو او ښه نیت پدې پرده اچولې وه خو باید په راتلونکي کې دغه ځیزونو ته ډیر پام وشي.

دنثر برخه هم داسې ده ځینې متنونه شته چې باید ښځینه ویانده یې ولولي او د نارینه په ویاندئ سره خپل خوند له لاسه ورکوي ،یاهم سرچپه.

دماشومانو کوم پروګرامونه چې دي باید ویاند دماشومانو په ژبه خبرې وکړي دماشومانو د احساساتو په ژبه خبرې وکړي.

که څه هم تراوسه زموږ په ټلویزیونونو او راډیوګانو کې دماشومانو لپاره پروګرامونه کم دي خو کوم چې شته هم دي د ویندویې کیفیت یې کمزوری دی ، د دغه پروګرامونو ویندویان باید داسې خبرې وکړي لکه دماشومان نازک او خواږه احساسات ، لکه دهغوی په ژبه د ببګا کیسې.

خو زموږ ویندویان داسې خبرې ورته کوي ته به وايې چې ښه لوی لوی ګمراهان یې پروګرام ګوري او دوی ورته لارښونه کوي ، کله هم په تیزئ خبرې کوي کله یې هغه موسکند لحن له یاده وتلی وي کله هم پیچلي کلمات کاروي. چې ماشومان ښايي په هغه کلماتو له سره ونه پوهیږي یابه هم له مور او پلار نه مرسته غواړي.

یوه ورځ دسلام وطنداره پروګرام خپریده ، دماشومانو لپاره وو ، زما دیوملګري کوچنی زوی هم ورته ناست وو ، ښه ورته ځیر وو ، هره خبره یې دزړه په غوږونو اوریده ، په راډیو کې دماشومانو په اړه خبرې کېدې ، خوکله به چې ماشوم ټنډه تروه کړه (غوسه به ورغله)

ketabton.com - The Digital Library

نو زه به راډیو ته ځیر شوم ویاند به چې کله لږ سخته کلمه وکاروله هغه ته به غوسه ورغله او کله به چې ویاند وویل چې ګلونو ماشومانو یا... نو ماشوم به موسک شو.
همدارنګه ځوکسیز متنونه ځینې متنونه دي چې ځوکسان یې لوستلای شي، مثلاً د کیسو غوندې متنونه چې راوي هم پکې وي او د کیسو یو یادوه کرکټرونه هم.
یاهم کومه ژباړه وي لکه ګردي میزونه چې باید بیلابیل غړونه پکې وي. یاهم نور داسې پروګرامونه چې د ځوکسانو د خولې ویلي خیزونه پکې لوستل کیږي.
خنثی متنونه هم ډیر دي ځینې داسې متنونه شته چې که یې نارینه ولولي او که ښځینه په اغیز کې یې توپیر نه راځي هماغه یو قسم اغیز کوي چې پدې ډول متنونو کې بیا د پروګرامونو جوړونکي اړندي چې ښځینه او نارینه ویندویان دواړه پیدا کړي.

دغږ تناسب:
په هرډول متن کې د غږ تناسب ته اړتیا شته، که تاسې نارینه متن لولئ که ښځینه، ماشومانه یاهم ټولیز نو باید د خپل غږ تناسب مو په پام کې وي.
دې ته مو باید پام وي چې ستاسې غږ باید له پروګرام سره مناسب وي، ځینې وختونه لکه په ځینو ډرامو کې تاسې کولای شی غږ نری یا غټ کړی خو کله چې سیاسی یا اقتصادي متن لولی څرنګه کولای شئ غږ بدل کړئ.
داسې هم مه انګیرئ چې تاسې دومره هنرمند یاستئ چې په یو پروګرام کې ددومره ستر کار تر وودِه ووتلا ی شئ.
کیدای شي تاسې په ځو بیلابیلو پروګرامونو کې د کارپوه په توګه نظر ورکړای شئ، نقد وکړئ مګر نشئ کولای په ټولو پروګرامونو کې یو ډول ویندویې وکړائ شئ.
او بالاخره دا چې خپل ځای او خپل غږ وساتئ داسې مه کوی چې کله اوریدونکی یا لیدونکی وو ایي: فلانی ښه ویاند دی خو کاشکي چې ځان یې نه وای هرکاره کړی.
چې دلته هماغه ټکو ته دقت پکار دی چې باید ښځینه او نارینه متنونه بیل او په خپل ځای ولوستل شي، ماشومانه متنونه په خپل ځای، خپله لهجه، لحن، طرز او خپله چټکئ سره ولوستل شي او ټولیز هم په خپل.

ketabton.com - The Digital Library

ښه لیږد :

که څه هم پدې اړه پخوا بحث وشو چې تاسې باید په هغه کچه چې اړینه ده دلیکوال مطلب تر اوریدونکي یا لوستونکي پورې ورسوئ ، خو دلته یو څو ټکي زیاتول غواړم .
په هرپروګرام یا هرهغه څه کې چې تاسې یې داوریدونکي یا لوستونکي په وړاندې ږدئ څو کسانو کار کړئ او زیار یې ایستلی دی ، څیړونکي ، لیکوال ، ایډیټر پروډیسر ، کمره مین او یاهم تخنیکرانو او نورو کسانو خو اوریدونکی یا لیدونکی یواځې تاسې پیژني هغه خبر ندی چې ددغه پروګرام ، طنز ، خبر ... دمتن لپاره چاڅیړنه کړې ده چا لیکلی دی چا ایډیټ کړی دی ؟ هغه یواځې پوهیږي چې داپروګرام فلاني وړاندې کړ فلانئ راډیو فلاني ټلویزیون وړاندې کړ ، خو تاسې باید په متن دومره تسلط ولرئ او دومره ښه پروګرام وړاندې کړئ چې اوریدونکی فکر وکړي چې تاسې خپله دمتن څیړونکی هم یاست لیکونکی او نور ټول تاسې خپله یاست .
کله چې څوک یو ښکلی ګل ګوري نو وایي چې به به عجب ښه ګل دی ؟ نه وایي چې عجبه ښه خاوره ده ؟ عجب ښه باغوان دی ؟ عجب ښه لمر دی ؟ عجبې ښې اوبه دي ؟ او ... تاسې هم هڅه وکړئ چې اوریدونکی یا کتونکی ووایي چې عجب ښه پروګرام دی او تاسې باید وځلیږئ .
بې شکه تاسې یاست چې د څیړونکي ، لیکوال ، ایډیټر او نورو ابرو ساتئ او دا ټول په ډیر تمرین او مطالعه سره شوني دي ، تاسې چې کله کوم پروګرام وړاندې کوئ وړاندې باید دهغه له لیکوال او پروډیوسر سره خبرې وکړئ د پروګرام په اړه کافي معلومات ترلاسه کړئ
.
تاسې چې کله یو خبر لولئ یا کومه سیاسی پیښه یا کوم بل پروګرام وړاندې کوئ اوریدونکی باید فکر وکړي چې ګواکې خپله تاسې تللي یاست هغه پېښه مو په خپلو سترګو لیدلې ده (تاسې باید خبر ورکړئ ، نه دا چې یواځې خبر ولولئ) .
کله چې یو خبر لولئ باید داسې یې ولولئ لکه چې تاسې په خپلو سترګو پېښه له نږدې لیدلې ده ، ځیرلې موده او غور مو پرې کړئ بیا یې له اوریدونکو سره شریکوئ ، که کومه سیاسي پیښه یا تبصره لولئ باید داسې یې ولولئ لکه یو ښه کارپوه چې خبرې کوي .
همدارنګه خندني او ټراټیجیډي متنونه ، تاسې که له طنز سره پوره بلد نه وئ ، یا یې په اړه معلومات ونه لرئ یامو چېرته نه وي لوستي ښایي تاسې په هغې کې ناکام شئ .

ketabton.com - The Digital Library

که تاسې له طنز سره نه وئ آشنا ، د هغه له نازکو ټکو سره له خندنیو کلمو سره او پدې برخه کې مو تمرنین نه وي درلودلئ نو وبه نشئ کولای څرنګه چې بایده ده هغه ډول به تراوریدونکي پورې مطلب ورسوئ .

ketabton.com - The Digital Library

څلورمه برخه :

ويندويي په ټلويزيون کې:

تاسې به فکر کوئ چې په ټلويزيون کې ويندويي ستونزمنه ده ، خو نه داسې نه ده په تيره بيا اوس چې امکانات زيات شوي دي ، که څه هم چې د تصوير د ثبت ، د حرکاتو د کنټرول ، د څيرې د حالت او د کمرو د ځای په ځای کيدلو او نورو لاملونو له کبله په ټلويزيون کې د پروګرام ترسره کول يو څه ګران دي خو دا هم بايد له ياده و نه باسو چې د ټلويزيون کتونکی سربيره پردې چې غوږونه يې کار کوي سترګې يې هم کار کوي ، په همدې خاطر ستاسو د غږ تغير ، د کاغذ کړپ کړوپ او حتی ستاسې د ټوخي غږ کېدای شي د هغه پام جلب نکړي په داسې حال کې چې د راډيو د اوريدونکي ټول پام په غوږ کې تاسې ته متوجه وي.
په ټلويژني پروګرامونو کې د نور او تصويري لوبو يا هم د کامپيوتري څلاوو ، د عکس او سلايډ او ليکنو د ښودلو له کبله يا هم د باران داوريدلو او د دود د پيدا کولو په څير له نورو تدابيرو څخه په استفادې سره کېدای شي چې د ليدونکي پام ستاسو له غږ څخه بل خوا واوړي. خو په راډيو کې هرڅه په غږ پورې تړلي دي.
دا چې د تلويزيون ليدونکی تاسې نه ويني نو ډير وخت ستاسې د کلمو په صحيح تکرار يا هم د کاغذ او چوکئ په غږونو هغه د چاخبره سترګې پټوي او کله خو هم له سره د وياند د غږ بدوالي ته هم نه متوجه کيږي.
چې په خواشينئ سره به ووايو زموږ په ټلويزيونونو کې هم يوائې همدې ټکي ته پام شوی او د ټلويزيون وياند نو جوړ شوی دی يو هنرمند او د هندي فلمونو هلک.
کله چې د ټلويزيون لپاره کوم وياند استخدامېږي نو بايد سربيره پردې چې غږ ته يې پوره پوره پاملرنه اړينه ده بلکې د څيرې حالت ، د غړو حرکاتو او د سترګو د ليدلو قسم ته يې هم بايد ډيره پاملرنه وشي.
د راډيو د وياند د پروجکټورونو له روښانيئ سره سروکار نشته او تل اړهم ندی چې سر له ليکنې پورته کړي او کمرې ته وګوري او يا هم ځينې جملې له يادو ذده کړي.

ketabton.com - The Digital Library

همدارنګه د راډیو ویاند یوه دا آسانتیا هم لري چې د جامو خرابوالی یې د کار خنډ نه کیږي او زړه به یې له جامو سره نه وي کښاله چې لـه ځان سره وو ایـي اخ جامې مې غیرمنظمې نه وي ویښتان مې جوړوي او د کمرې په انتخاب کې سهوه نسم یا هم د ځینو خبرونه لیدونه او یانورې جملې اشتباه یاد ته و نه سپارم.

ځکه نو ویلی شو چې د راډیو ویاند یوازې غږ او بس ، هغه اړ دی یوازې خپل غږ وروزي او د خپل غږ د ښه والي لپاره هڅه وکړي ، او خپل ټول ذده په خپل غږ کې وکاروي ځکه چې د اوریدونکي له ځیر غوږونو څخه د تیښتې هیڅ بله لاره نلري.

د راډیو د ویاند یو ځنډ اوریدونکی دومره غوسه کوي چې راډیو بندوي ، یو وړوکی ټوخی یې په اوریدونکي داسې بده اغیزه کوي لکه یو بم د کاغذ غږ یې لکه اره د اوریدونکي په اعصابو کې ګرځي.

خو په ټلویزیون کې ډیر څه توپیر لري چې د هغه لپاره په لاندې بحثونو کې د روښانولو هڅه کوو :

لمړی: د پروګرامونو ډلبندي

دلته هم هماغه د متن بحث ډیر مطرح دی ، څرنګه چې متنونه په ښځینه ، نارینه ، ماشومانه او ټولیز ویشلای شو همدغه ډول پروګرامونه هم ویشلی شو .

مثلاً که تاسې له تلویزیون څخه یا هم له راډیو څخه د پهلوانئ دلوبو یو رپوټ اورئ او یوه نازکه جینئ یې وړاندې کوي ، کله چې صحنه هیجاني کیږي او پهلوان خپل ټول زور کوي هغه جینئ به څرنګه وکولای شي په خپل نازک غږ داسې درنې خبرې وکړي که یې کوي هم ستاسې به پرې خندا رانه شي ؟

یا هم ناڅاپه د ټلویزیون په پرده یو بریتو سړی ښکاره شي او وو ایـي چې غـواړي ښځو ته اوبدل ور ذده کړي ، او یوه ښه لویه او سپنیزه میله یې هم په لاس کې وي پرې وبه نه خاندئ ؟

یاهم د خبرونو په مهال یو اووه اته کلن ماشوم راشي د لویانو په پروګرام کې د کمرې مخ ته کیني او سیاسی او اقتصادي خبرونه ولولي که څه هم دوینده ویې ټول اصلونه مراعات کړي ، په ښه لهجه ، مناسب لحن او د جملو مکثونه او هرڅه په ښه توګه مراعات کړي خو بیا هم تاسې به یې په خبرونو باور وکړئ که څه هم ټول دقیق وي ؟

ketabton.com - The Digital Library

خو نه تاسې د پهلوانئ له لوبو څخه د راپور لپاره مناسبې ځيرې او مناسب غږ ته اړتيا لرئ ، د پخلي او اوبدلو د پروګرام لپاره هم مناسبو ځيرو او غږونو ته اړتيا لرئ ، د خبرونو او نورو پروګرامونو لپاره هم همدا اسې.
کله چې ليدونکی له تاسې څخه راپور اوري بايد ستاسې د متن ليکوال يې له ياده ووځي اوريدونکی او ليدونکی بايد تصور وکړي چې هغه څه چې تاسې يې وايا ست ستاسې د خپلې ځيرنې او فکر حاصل دی.
پس پام مو وي چې هرڅه هم مسولينو او پروډيوسرانو ته مه سپارئ ، او دې ټکو ته بايد پروډيوسران هم په جدي توګه پام وکړي.

دوهم : د ځيرې تناسب

تاسې بايد هڅه وکړئ د يو پښتون او يو افغان په توګه هغو کسانو ته چې ستاسې پروګرام ګوري او اوري وښاياست چې تاسې له پښتنو سيمو او افغانستانه خبرې کوئ او افغانان ياست ، پام مو وي هغه کسان چې ستاسې پروګرام ګوري هغه ټول له امريکا څخه ندي راغلي او نه يې هم له هغو او د هغوی له جامو سره دومره مينه لري لکه تاسې يې چې لرئ.
کله چې ستاسې پروګرام پښتانه او افغانان ګوري تاسې بايد لکه يو افغان او پښتون وئ ترڅو هغوی مو خپل وبولي او د پردي په سترګه درته ونه ګوري ، دا د هغوی په واک کې دي چې بل ټلويژن ونيسي او خبرونه يې واوري ، ښايي ستاسې له دې پردي توب يې ښه را نه شي
.
او که چيرې تاسې ديوکلتوري يا دوديز پروګرام په اړه خبرې کوئ او جامې مو افغاني او پښتني نه وي هسې مثال به ولري لکه د هغه چا نصيحت چې خپله پرې عمل نه کوي او دا جوته شوې ده چې هغه بيا اغيز هم نه لري.
خو په هرحال تاسې بايد خپل موډ په ښه توګه سم کړئ مثلاً : مخ ، سن ، رنګ ، د ويښتانو ډول ، مزي توب (چاقي) ډنګروالی او نور ...

دريم:
جامه مو بايد له پروګرام سره سمه وي:

ketabton.com - The Digital Library

ویلای شو چې هر پروګرام ځانګړې جامې غواړي. یا په بل عبارت هرویاند باید له خپل اړوند پروګرام سره سمې جامې واغوندي.
مثلاً: دخبرونو ویاند رسمي جامه، دکلتوري پروګرام چلوونکی ملي او ځایي جامه، دسپورټ چلوونکی آزاده او سپورټي جامه او نور... ولري.
که د ډاکټرئ دپروګرام چلوونکی چې خلکو د ځینو ناروغیو درملونه په ګوته کوي له خپل واسکټ او ګوشئ سره ښکاره شي نوښه به نه وي؟.
حتی که شوني وي چې بک ګرونډ صحنې هم مناسبې وي مثلاً که یوډاکټر په یو روغتون یا درملتون کې خپل پروګرام جوړ کړي او هلته خپلو لیدونکو ته درملونه وښایي او د سپورټ دپروګرام چلوونکی له یولوبغالي څخه څومره به ښه وي او لیدونکی به یې ترپخوا زیات پروګرام وګوري او وبه یې مني.

څلورم:

دپروګرام له وخت سره سمې جامې:

ډیرکله ماپه خپلو تلویزیونونو کې لیدلي دي چې حتی په اوړي کې یې دژمي جامې اچولې دي په داسې حال کې چې پروګرام هم په اوړي کې ثبت شوی دی او په اوړي کې دادي خپریږي او یاهم په ژمي کې د اوړي جامې اچوي.
پام مو وي چې ستاسې د پروګرام لیدونکي هغه مهال ستاسې پروګرام ګوري چې له تلویزیون څخه خپریږي او پروګرام هغه مهال له تلویزیون څخه خپریږي چې پروډیوسر او مسولین یې وخت مناسب وبولي.
که یوپروګرام په زمري (اسد) میاشت کې ثبت شوی دی او خپریږي د جدي په میاشت کې نو لیدنکی به څه احساس ولري ستاسې هغه جامې چې ګوري او د کور نه بهر واوري اویخ ګوري، دا همداسې مثال لري لکه د تیرې اونئ ورځپانه هغه څوک نن نه لولي که هرڅومره یې مطالب نه زړېدونکي وي ستاسې دپروګرام منځ پانګه به هم داسې وي چې نه به وي زړه شوې خو بیا هم اوریدونکی یې نه ګوري غواړي تازه تازه شیزونه وګوري.
دغه مسلې ته پام اړین دی چې په لیدونکو اغیز کوي او له تلویزیون څخه د نن ورځې د خیرې او نن ورځې دخبرونو په خپرېدلو کې هم مرسته کوي.

ستاسې دڅیرې سمون:

ketabton.com - The Digital Library

ځيني وخت اړينه وي چې ستاسې په څېره کې خندا او موسکا وليدل شي ، خو ځينې وخت بيا موسکا بيخي هغه د چاخبره عيب وي ، مثلاً تاسې د يوملي شخصيت د مړينې خبر لولئ او د ټلويزيون ټول کتونکي دومره اغيزمن شوي وي چې سترګې يې نمجنې شوې وي او تاسې د خبر په پای کې موسک شئ ياهم خبر په شوخه لهجه ولولئ نه يوا ځې به درنه ليدونکی خپه شي بلکه يوډول سپکاوئ ګڼل کيږي .

همداراز که يو د خوښۍ او خندا خبر يا پروګرام وي تاسې تندی هغه د چاخبره ګونځې وي ترپايه مو څيره موسکا ونه ليدل شي اوريدونکی داسې احساس کوي لکه هيڅ چې يې نه وي ليدلي سربيره پدې د هغه زړه د هم مات کړ ، د هغه چازحمتونه چې د دغه پروګرام لپاره يې ايستلي وو هم په اوبو لاهو شول ، ځکه دا پروګرام يو تفريحي پروګرام وو او تاسې يوا ځې په کتلو او د خپلې څيرې په ډول سره د هغه ټول شور له منځه يووړ .

نو د هرپروګرام لپاره ځانګړې څيره ولرئ يا په بل عبارت په خوښۍ خوښ شئ په غم کې غمجن .

د توجه جلبول :

تاسې پرته لدې چې د کمرې په مخ کې مطلب يا متن لولئ تاسې د تلويزيون له لارې ډيرو خلکو په کورونو کې هم ياست ، د هغوی په کورونو کې له هغوی سره خبرې کوئ ، داسې مه کوئ چې خلک ستاسې له څيرې څخه ستړي شي ، يا يوډول کينئ او يوا ځې خوله وخوځوئ چې اوريدونکی آخر په خپل ځای کې تنګ شي زړه يې غواړي چې تاسې لږ وخوځيږئ .

ددې لپاره چې اوريدونکي مو پرينږدي او ترپايه درسره پاتې شي هسې حرکات ولرئ چې هغوی درته ځير شي تاسې يې له ياده ونه وځئ .

خو هسې هم مه کوئ چې هغه مو د متن منځ پانګه له ياده وباسي او يوا ځې ستاسې د اداګانو سيل وکړي .

ketabton.com - The Digital Library

پنځمه برخه:

وروستئ سپارښتنې:

کله مو چې پورته سپارښتنې ټولې عملي کړې او نور نو چمتو یاست چې کار پیل کړئ نو ددې لپاره چې نور په کار پیل وکړئ دا څو سپارښتنې د وروستي یادښت په توګه په یاد وساتئ.

اول: په متن یا هغه څه چې وایاست باید تسلط ولرئ:

پدې اړه پخوا هم خبرې شوې دي خو دلته یو څه توپیر لري.
که تاسې یواځې دیو مطلب ویاند یاست یعنې اړیاست متن ولولئ ، ستاسې ټولـه دنده دهغه سم لوستل دي. خو که دکوم پروګرام چلوونکی یاست چې په هغه کې دمیلمه دشتون اړتیا وي ، نوښه داده چې لږ ترلږه سلام او د پروګرام پیل او د پروګرام معرفي او د پرورګرام خدای پاماني درسره ولیکئ او یادې کړئ.
په متن یا هغه څه چې لولئ او وایاست ستاسې تسلط سل په سل کې اړین دی. په هغه څه سربېره چې وړاندې مو وویل او تاسې هم لږ تمرین وکړ اوس وړاندې تردې چې د میکروفون ترشاکینئ په متن د تسلط لپاره لاندې ټکې هم په نظر کې ونیسئ:

الف: د لوستلو او لیکلي شوو څیزونو ترمنځ د توپیر تشخیص

لیکوال هغه متن چې تاسې ته درکوي ښایي داسې جملې او کلمې پې پکې ځای کړې وي چې یواځې لیکل کیږي او لوستل کیږي نه. مثلاً لیکوال لیکي: کومو مسلو ته چې پورته اشاره وشوه ، یا هغه څه چې پورته ولیکل شول ..

ketabton.com - The Digital Library

داډول جملې لیکوال د لوستونکي لپاره کاروي نه وياندد اوریدونکي لپاره.
ځینې وخت لیکوال په یو متن کې د یو څیز د توضیح او تشریح لپاره ځینې ضروري یادونې په قوس کې نیسي مثلاً:
افغانانو ننني له ویاړه ډکه ورځ (دخپلواکۍ ورځ) په داسې شرایطو کې ونمانځله چې دهیواد په ګوټ ګوټ کې ترهه ګرا قدمات دوام لري..
چې دلته لیکوال یو اځې یادونه کوي خو تاسې اړیاست چې متن وړاندې لدې چې ستوډیو ته یوسئ باید پوره پوره مو داڅیزونه سره سم کړي وي.

ب: نښې اینښودنې

دا په یاد ولرئ چې که غواړئ په متن ښه برلاسي وئ او زیات تسلط پرې ولرئ نو په متن کې نښې ولیکئ.
مثلاً د نقطو په اینښودلو، ویرګل او سوالیې په څیر نښې کولای شي چې ستاسې په کار کې هم آساني راولي او هم تاسې وکولای شئ خرنګه چې وړاندې مو پرې غور کړئ په معنی مو یې ځان پوه کړئ هغسې پرې اوریدونکی هم پوه کړائ شئ.
کابو ټول باتجربه ویندویان ځان ته ځانګړې نښې لیکي ترڅو د متن د لوستلو په مهال یې په یاد وي چې مثلاً جمله څرنګه پیل کړي او یا یې څرنګه پای ته ورسوي او یا هم چېرته په کومو جملو ټینګار وکړي.
هغه نښې چې په متن کې یې ږدئ سرک ته ورته دي. تاسې که هرڅو په خپلو سالمو سترګو لاره وینئ خو بیاهم نښو نښانو ته اړتیا لرئ. ستاسې یوه وړه اشتباه د ټول پروګرام د ثبتیدا خنډ کیږي او څه شیبه به خنډ کوئ بیا به شروع کوئ چې هله مو د غږ آهنګ هم تغیر کوي شاید هم چې لحن یا لهجه مو هم فرق وکړي، چې داکار بیا په تلویزیون کې یو څه زیاتې ستونزې زیږولای شي.
حتماً په متن کې نښې ځان ته کیږدئ او پدې برخه کې له لیکوال او پروډیوسر څخه هم مرسته وغواړئ.

ج: نورې خبرتیاوې

ketabton.com - The Digital Library

دا هم ډیره ښه خبره ده چې په هغه څه په خبریدا سربیره چې پـه مـتن کې راغلي دي پـه نـورو برخو کې هم خبر شئ ، دغه کار به له تاسې سره مرسته وکړي چې ترڅو هرڅومره ژر کولائ شئ په متن کې مسلط شئ.
ددغه خبرتیاوو ترلاسه کول بیا په هغه پروګرامونو کې ډیر اړیـن دی چې هلتـه بشپړ مـتن نشته او لکه مرکې ډیرې اړینې دي.
پدې برخه کې هغه لیکوال یا هغه څوک چې ورسره مرکه کیږي ښه معلومات درکولائ شي.

روغتیا او آرامښت:

کله چې تاکل شوې وي پروګرام ثبت کړئ تاسې باید داسې پلانونه وکړئ چې په ښه روغتیا او آرامښت سره ستوډیو ته لاړ شئ.
په ډاډ سره ویلی شو چې ستاسې ستړیا او غوسه په پروګرام اغیز کوي ، د ستړي ویاند غـږ یا د هغـه ویانـد غـږ چې زکام وي خپـل اصلي حالـت لـه لاسـه ورکـړی وي او د اوریـدنکي دخوښې وړ غږ ندی ،مګر دا چې تاسې وغواړئ د یوزکام ویاند رول ولوبوئ !
ځکه نو په تیره هغه ویندویان چې هره ورځ پروګرام لري باید ښـه صـحت ولـري او پـه بشـپړه توګه آرام او هغه دچاخبره عادي وي.
یوه تجربه هم داده چې له ویندویې وړاندې د یو یادوه ګیلاسونو نیمه ګرمو اوبـو څښـل هم ګټه لري.

دریم: مرښت او وړی توب:

تاسې باید پوه شئ چې په څرنګه معده ښه کار کولی شئ ؟ زه فکر کوم چې په ډیره ډکه معده یا ډیره تشه ګېډه هم نشئ کولای په ښه توګه پروګرام وړاندې کړئ.
خپل ځان وازمویئ په دې اړه هم یوه بله تجربه داده چې وړاندې له دې چې د پروګرام ثبت تـه لاړ شئ په اوبو کې لږ دلیمو اوبه وڅښئ ترڅو چې حلق مو وچ نشي.

څلورم: مناسبې جامې:

د مناسبو جامو منظور هغه جامې دي چې تاسې پکې آرامـه وئ ، تاسې څرنګه کولائ شـئ چې له نرمې موسیقئ سره په ډیره آرامئ د رحمان بابا یو غزل ولـولئ پـه داسې حال کې چې

ketabton.com - The Digital Library

په بوټونو کې مو پښې له میخ څخه ځوریږي او تاسې هم ورته نور طاقت نشئ راوړلای او ځان سره کشوئ ؟ !

پنځم: مناسب وخت
ځینې ویندویان باوري دي او دایې تجربه کړې ده چې له ماسپښین وروسته ویندویې د سهار له ویندویۍ څخه ډیره ښه ده یادا چې هغه مهال غږ ډیر ښه آهنګ لري.
یا په بل عبارت هرڅومره چې د ویندویۍ کار له سهاره لیرې کیږي دومره ښه کار کولای شو . ځینې هم وایې چې نه هسې نده خو بیا هم تاسې ځانونه وازمویئ.

شپږم: باید پاک او مرتب وو
ښایي تاسې فکر وکړئ چې نو په راډیو کې به دا پاکیزګي څه په درد وخوري ځکه چې هلته مو څوک نه ویني یوا ځې ته یې او تخنیکر نو که پاکې جامې ونه لرو څه پروا لري.
فرض کړئ مازیګر له اداري ووتلاست غواړئ چکر ووهئ که پاک وئ نو له دغه چکر څخه به ډیر خوند وانه خلئ ؟
کله چې ستاسې ماشوم یا میرمن پاکه او ښکلې درسته ناسته وي خوښ به نه وئ ؟
له دې به تیر شو موټر خو به ډیر ځغلوئ ، که په یو ککړ او هغه د چاخبره غورازه موټر کې ناست وئ ډیر به ښه احساس ولرئ که په پاک او ښکلي موټر کې ؟
که نور باور نه کوئ ورشئ له یو مستري او یو بل کارګر نه پوښتنه وکړئ چې کله یې جامې پاکې وي ښه په خوند کار نه کوي ؟
دا خو پریږده چې په تلویزیون کې پاکیزګي شرط ده ، بلکې په راډیو کې هم کله چې یو ویاند پاک وي ، ښه احساس لري په ښه احساس کار کوي او ښه خپله دنده اجرا کولئ شي تاسې به کله هغه رستورانت ته تللي یاست چې ډیر ښه روښانه وي ښه هوا ولري او ښه پاک وي هلته که ډیرې پیسې هم ورکړئ او خوراک یې هم څومره ډیر صفتي نه وي خو بیا به هم ښه احساس ولرئ همدا سې ویندویي هم ده.
یو وخت کې مې د یو دوست په کور کې یو افغان ټلویزیون کتلو ، دهیواد یو ادیب چې په ښه معتبره رادیو کې هم کار کوي میلمه وو ، دهغه جامې که څه هم پاکې وې خو سمې یې نه وې اچولې او هغه څه چې یې لاندې اغوستې وو په غاړه کې بهر ښکاریدل ، که هرڅو به یې ښې

ketabton.com - The Digital Library

خبرې کولې خو زموږ یې له جامو سترګې نه اوښتلې او موږ ته یې زور راکاوه چې ولې یې جامې داسې وي.

که خپله یې هم فکر شي خپه به وي ، که دراډیو ویاند هم وي جامې یې سمې نه وي یو قسم یې زړه هغه د چاخبره کښاله کیږي.

تاسې تراوسه په کوم تلویزیون کې داسې ویاند لیدلی دی چې د ډیرو سګرټو د څکلو یا ... له کبله یې غاښونه ژیړ وي ؟ خو نه به مو وي لیدلی پس تاسې هم نه غواړئ داسې وئ .

او دا له یاده مه باسئ چې تاسې د موډ او سمبل په توګه په ټولنه کې ارزښت لرئ موډ هم تاسې خپروئ او خلک له تاسې نه ذده کوي ، پس مثبت او سیږئ.

اووم: دکار ځای هوا :

بې له شکه د سټوډیو یا دکار د ځای هوا هم ډیر اغیز لري. ډیرئ ویندویان په سټوډیو ګانو کې په تیره کله چې پرې د سټوډیو د پروجکټورونو وړانګې هم لګیږي خولې کیږي په تیره بیا هم په اوړي کې چې بیا په هغه کچه چې لازمه ده ښه ویندویي نشي کولائ.

همدارنګه ډیر کله ساړه وي ویاند اړ دی چې بخارئ ولري ، هلته که د هغه زنه لړزیږي نو بیا به یې ویندویي څه مزه ولري.

داټکی هم پروډیوسرانو ته داهمیت وړ دی او هم خپله ویاند ته.

اتم: آرامه ځای

که په چوکئ او دمیزتر شا ویندویي ته کینئ نو پام مو وي چې په ښه توګه په متن تسلط ولرئ.

زما په یاد دي ډیر داسې وختونه راغلي دي چې د ویندویئ په وخت به مې د چوکئ بدلولو ته اړتیا پیدا شوه ، ځکه په هغه چوکئ به نو شوم کیناستلای.

یا به هم ځینو چوکیو غچ غچ کاوه چې دغې مسلې به ډیر راته کار ګران کړ ، خو په هرحال تاسې باید ډیر پام وکړئ وړاندې تر دې چې ویندیي پیل کړئ باید هرڅه مو سم کړي وي.

نهم: په متن کې موسیقیو کې ته پام

ketabton.com - The Digital Library

هر کله چې يو پروګرام د اوريدلو لپاره چمتو کيږي نو موسيقۍ ورسره ميکس کيږي يا پرې زياتيږي چې که تاسې وړاندې له هغې موسيقۍ و اورئ دا به ډېره ښه خبره وي ځکه چې ښايي تاسې له هماغې موسيقۍ سره سم وکولائ شئ خپل غږ ته ډير اغيز ورکړئ.
ځينې وخت ويندويان په متن کې هغه موسيقي چې له متن سره خپريږي خپله هم کراره کراره اوري ترڅو خپل غږ ته زيات پام وکړي او هغه ته احساس ورکړي.

لسم: د غږ بيا اوريدل
که هرڅومره تخنيکر په خپل کار کې پياوړی هم وي بيا هم د غږ په ليول کې ورسره ملګرتيا وکړئ. وړاندې له هغه چې غږ نور د خپراوي لپاره لاړشي نو يوځل يې بيا خپله هم واورئ.
خو ترټولو دا ښه خبره ده چې وړاندې لدې چې ثبت پيل شي نو يوه ټوټه غږ ثبت کړئ او يوځل يې واورئ.
په تلويزيون کې هم د اصلي ثبت له پيل وړاندې خپل غږ او تصوير وګورئ.

شپږمه برخه:

کله مو چې ثبت پيل کړ

ketabton.com - The Digital Library

کله چې ثبت پیل شو یعنې ستاسې کار وروستي پړاوونه کچ کول نو له هرڅه زیات باید په ځان مسلط وئ.
د ثبت په مهال باید تاسې له ټولو طبیعي او هغو امکاناتو چې په لاس کې یې لرئ ښه استفاده وکړئ او له ټولو هغو استفاده وکړئ ترڅو ښه وځلیږئ.
ویاند که هرڅومره په خپل کار کې استاد وي بیا هم کله چې د پروګرام د پیل علامه ورکول کیږي لږ څه هیجاني کیږي ، خو بیا دغه هیجان ډیر ژر ختمیږي.
تاسې کله چې د میکروفون ترشا کینئ باید ټول بهر څیزونه هیر کړئ ، باید ټول فکر مو خپل متن او خپل پروګرام ته وي.
داسې احساس ولرئ چې بس نور نو په ژوندئ توګه دادي له اوریدونکو سره یم او هغوی هم هغه د چاخبره دزړه په غوږو راته څیر دي.
کله چې تاسې په خپل ځان پوره مسلط وئ نو بیا کولائ شئ ټول هغه حقونه چې په متن یا وینا کې یې باید ادا کړئ ښه ادا کولائ شئ.
لاندې څیزونه هم درسره ډیره مرسته کوي او اړین دي.

اول: ډاډ

کله چې مو ښه تمرین کړئ وي په خپل متن هم ښه لاسبري یاست بیانو د دې ځای نه پاتې کیږي چې تاسې په ځان ډاډ ونه لرئ.
په ښه ډاډ سره ستوډیو ته ننوزئ دا هم په یاد ولرئ چې ټول ستوډیو او امکانات ددې لپاره چمتو شوي دي ترڅو تاسې پکې خپله ښه اجرا ترسره کړئ.
له اوله ډاډ ولرئ چې څومره کیدلئ شي په هغه توګه مطلب ښه ولولئ ، په ټول ډاډ سره ننوزئ او په پوره ډاډ سره خپل مطلب ثبت کړئ.

دوهم: تمرکز ، او پوره پام

دا وروستي پړاوونه دلته نور څه ندي پاتي یوازې داپاتې دي چې تاسې خپل مطلب په ترټولو ښه توګه ثبت کړئ ، ستاسې وینا ښکلې وي او په ښه توګه د لیکوال منظور تر اوریدونکي پورې ورسوئ پس همد ې ټکي ته مو باید پام وي.
دلته باید داسې فکر وکړئ چې هرڅه له ستوډیو بهر پاتې شوي دي یوازې تاسې یاست او هغه مطلب چې ثبتول غواړي.

ketabton.com - The Digital Library

تاسي ټول ځيزونه بايد له ياده وباسئ ترڅو ښه وکولائ شئ خپل مطلب ته ځير شئ او ټول تمرکز مو خپل متن ته وي.
يوه ساده لاره هم پدې اړه داده چې سترګې پټې کړئ او څو ژورې ژورې ساګانې وباسئ.

دريم: مطلب ته اهميت ورکړئ

هرپروګرام چې جوړيږي ديوې اړتيا لپاره جوړيږي ، او هرپروګرام خپل ځانګړي مينه وال لري تاسې چې ستوډيو ته لاړ شئ ، پدې ستاسې کار نشته چې دا پروګرام د چالپاره دی ؟ د پوهانو ، ماشومانو ، اديبانو او نورو تاسې يواځې د متن د لوستلو مسوليت په غاړه لرئ پس پروګرام مو ډير مهم دی او ډير اهميت ورته ورکړئ.
همدا تاسې ياست چې کولای شئ دهغه پروګرام اهميت زيات کړی نو هلته به بريالی وياند ياست چې په ښه توګه خپله دنده اجرا کړئ.
دا مو بايد په ياد وي چې هر پروګرام ځانګړي مينه وال لري ، که سپورتي پروګرام اجرا کوئ که روغتيايي يا هرډول پروګرام تاسې اړياست په ښه توګه يې اجرا کړئ.

څلورم: له اوريدونکي سره خبرې وکړئ

تجربو ښوولې ده چې د وينډويې په مهال بايد هسې خبرې وکړئ لکه له اوريدونکي سره چې مجلس کوئ.
تاسې دهمدې اوريدونکو لپاره مطلب لولئ او يا زيار ګالئ نو پدې سربيره چې اوريدونکی بايد هغه څه چې تاسې واياست په يو ځل اوريدلو درک کړي بايد خپل اوريدونکی په خپل ذهن کې انځور کړئ چې تاسې دغه اوريدونکي ته خبرې کوئ ، هله به وپوهيږئ چې په څومره ښه توګه هماغه اوريدونکي ته چې ستاسې په ذهن کې ناست دی او راډيو ته په کلکه غوږ نيولی دی ښه پوه کړئ.
زموږ په راډيو ګانو او ټلويزيونونو کې وينډويان هسې خپل مطلب لولي ته به وايې چې د کومې محکمې امر لولي.
په ټلويزيون کې هم داسې سر ښکته اچوي او خپل کاغذ ته ځير وي ، هيڅ دافکر هم ورسره نه وي چې اوس به اوريدونکي زما پروګرام اوري.
ځينې خو هم يواځې د مسولينو له ويرې يواځې د کلمو سمې بڼې لولي نور په دې کيسه کې هم ندي چې اوريدونکی به اوس څه احساس لري.؟

ketabton.com - The Digital Library

په تیره خو په ټلویژنی مرکو کې ، ویاند هغه کاغذ ته ځیر وي چې بل چا ورته لیکلی دی او کله کله خو هم تکرارًد ښاغلی فلانی او ... کلمې چې په کاغذ لیکل شوې د پوښتنو ترپایه لولي.
خو یو ځل بیا ټینګار کوو چې تاسې باید په خپل ذهن کې یو اوریدونکی انځور کړئ هغه ته خبرې وکړئ ، دلته به درته پته ولګي چې تمرین څومره اړین دی.

پنځم: له مخاطب سره صمیمي اوسئ
ستاسې پروګرام که دهرچا لپاره دی ، د ماشومانو لپآره ، د لویانو لپآره یاهم د پوهانو لپاره باید اوریدونکی مو په ذهن کې ناست وي او تاسې ورسره په پوره پوره صمیمیت خبرې وکړئ.
وایي د راډیو یو وتلي ویاند به ورسره خپل یو ملګری ستوډیو ته بیولو ترڅو هر وخت چې د هغه له څیرې څخه د صمیمیت او موسکا لیرې کیږي هغه یې پرې غوږونه راکاږي او بیرته یې خپل صمیمیت او موسکا یاد ته ورشي.
همداسې په ټلویژن کې تاسې باید په پوره صمیمیت له اوریدونکي یا لیدونکي سره خبرې وکړئ.
باید اوریدونکی یا لیدونکی داسې وانګیري چې تاسې سربیره پر دې چې یو ښه وتلی څوک یاست بلکه په پوره زړه سوي او صمیمیت سره ورسره خبرې کوئ.
تاسې خو څه له اوریدونکي سره خپه نه یاست چې ورته په ترینګلې لهجه خبرې وکړئ ، یاهم هغه وویروئ.
اوداهم له یاده مه باسئ چې کله تاسې د مایکروفون یا کمرې مخ ته کیناستلاست نو باید په اوریدونکي یا لیدونکي خپل ویاړ هغه دچاخبره وپلورئ.
ډیرکله اوریدونکي یا لیدونکي وایي: یاره فلانئ ویاند څومره ځان ته په غوره کې دی .
شپږم: د شاوخوا حرکاتو ته نه پاملرنه
دویندویې په مهال ښایي په هغه متن ، ښانو او سپارښتنو سربیره نور حرکتونه او پیښې هم ستاسې نظر جلب کړي ، چې دا چاره د راډیو په نسبت په تلویزیون کې ډیره شوني ده .
ځکه چې د تلویزیون په ستوډیو کې د ستوډیو له څراغ او تخنیکر پرته نور کسان هم شته ، لکه دصحنې مدیر ، لیکوال ، پروډیوسر یا کتونکی.

ketabton.com - The Digital Library

د کمرې چلوونکي هم له خپلو مسولينو څخه په ګوشۍ کې معلومات اخلي چې کمره څرنګه کړي نو د هغوی ځرا غونه هم کله مړه او بل شي چې دا پيښې بايد ستاسې په تمرکز اغيز نه وکړي ، تاسې ددې په څنګ چې د کمرو حرکت څارئ او نورې اشارې هم اخلئ بايد اجازه ورنکړئ چې دا څيزونه مو په پام بل خوا کړي.

په راډيو کې هم همدا سې ، تاسې چې کله خبرې کوئ او د ستوډيو له ځراغ پرته نورې باريکئ هم شته چې ستاسې پام بايد ورته وي ، خو دا څيزونه بايد ستاسې په کار کې هيڅ اغيز هم ونه کړي.

يا لنډ به وو ايو چې هيڅ حرکت بايد د کار په مهال ستاسې پام بل خوا کړي.

چې دا چارې زياتره د تخنيک له کوتې څخه چې د دوه ښيښو په وسيله له ستوډيو څخه هم بيل دی ترسره کيږي ، زياتره وخت هلته له تخنيکرانو سره خلک ناستې ولاړې کوي چې ښايي تاسې ته لاس هم وخوځوي ، او که درسره شوخي لري نو هلته خو نو بيا څه کو ي .

او لکه له ستوډيو بهر که پروګرام وړاندې کوئ يا د کوم پروګرام ويندويي کوئ نو هلته بيا دا حرکتونه زيات ليدل کيږي ، چې که تاسې په ځان بشپړ باور ولرئ نو دا څيزونه بيا ستاسې په کار اغيز نه شي کولاۍ.

خو تاسې بايد يو اځې په هغه څه چې درکړل شوي دي لکه متن ، د ځراغ بليدل او مړه کيدل او يا نور د پروګرام د پيل او پای نښانې په نظر کې ولرئ نه بل څيز.

اووم: حرکتونه

تاسې کې د تلويزيون د کمرې په وړاندې متن لولئ ددې ترڅنګ چې د يو مړي غوندې بايد متن ونه لولئ بلکه دا هم نشئ کولاۍ چې د خپل حالت ته بدلون هم ورکړئ.

خو زما وړانديز دادی چې په راډيو کې هم بايد له پيله ترپايه خپله يوډول ښه وساتئ ځکه دا چاره ستاسې په غږ کې سل په سل کې اغيز کوي.

کله چې تاسې غوسه وئ نو ټول اوريدونکي په آسانۍ سره کولاۍ شي ستاسې په غږ کې په غوسه پوه شي.

اويا کله چې تاسې طنز لولئ کولاۍ شئ لاسونه وخوځوئ او يا هم ولي پورته واچوئ چې دلته تاسې لکه يو هنرمند هسې کار ته اړتيا لرئ.

ketabton.com - The Digital Library

يو بل ثيز چې دلته يې يادول مهم دي هغه دادي چې تاسې بايد د لانګ شاټ ، يا ميډيم شاټ تصويرونو په مهال چې کله مو پښې هم ښکاري بايد ډيرپام مو وي چې له پښو سره زيات احتياط وکړئ چې درنه پرانستې پاتې نشي.

اوومه برخه:

ketabton.com - The Digital Library

راپور او مرکه

که څه هم مرکه پخپله یوډول راپور او راپور هم غالبا له مرکې سره مل وي ، خو له دې دواړو څخه هر یو په راډیو او ټلویزیون کې ځانګړی ځای او مفهوم لري چې موږ هم همدغه اصل ته په پام سره مخ په وړاندې ګامونه اچتوو .
که ځینې ملګري وایي چې آسانه کار په راډیو او ټلویزیون کې مرکه ده خو په لږ پام سره به دې پایلې ته ورسیږئ چې هغه هیلو او تمو ته په پام سره چې له یوې مرکې څخه کیږي نو بیا به هم ځیر شي چې دډله ایزو رسنیو یو ترټولو مهم کار هم مرکه ده .
یوه دقیقه مرکه کولای شي حیرانوونکې پایلې په لاس درکړي او واقعي پوښتونکی یا مرکه کوونکی باید د ډیر معلومات ولري .
په پرمختللو هیوادونو کې د هرې برخې لپاره ځانګړي خبریالان روزي لکه : جنګي خبریالان ، هنري ، اقتصادي ، سپورټي او نور ځکه نو هرخبریال هرکاره نه جوړیږي او پخپله ځانګه کې کافي معلومات ترلاسه کوي .
ځینې هغه استادان وایي چې د تحقیق یوه ترټولو ښه لاره مرکه ده . مرکه داطلاعاتو د ترلاسه کولو لپاره ډیره ښه او ساده لاره ده .
ځینې داسې کارپوهان شته چې ځینې مطالب نشي کولای ولیکي خو په آسانۍ سره کولای شي په مرکې کې یې ووایي او همدارنګه دلیکلو په وخت پام هم زیات کوي .
ځکه نو شوک چې د راډیوټلویزیون یا هم نورو مطبوعاتي دفترونو لخوا دمرکې لپاره استول کیږي دهغوی دنده د متن له لوستونکي څخه سخته ده .
مرکه کوونکی اړ دی چې هسې اخلاقي او علمي وړتیاوې ولري چې هغه چا سره چې مرکه کوي داسې صمیمي او د اعماد رابطه ټینګه کړي چې هغه شوق ، هیجان او د مسولیت احساس وپاروي .
مرکه په حقیقت کې یو شفاهي او دقیق پوښتنلیک دی چې هیڅ د شک ټکی نه پریږدي او د اطلاعاتو د ترلاسه کولو لپاره ډیره کاریدونکې لاره ده .
مرکه په دوه بڼو ترسره کیږي :

اول : له وړاندې ټاکل شوې وي

دا ډول مرکه معمولاً د موضوع په همغږۍ او له پخوانۍ ژمنې سره سم ترسره کیږي .

دوهم : ناڅاپي

ketabton.com - The Digital Library

ناڅاپي مرکې چې کله ورته ګزارش هم ويلی شي ځوک چې ځواب ورکوي د حاضرينو له منځ څخه غوره کيږي له مکاني نظره هم داډول مرکه په دوه برخو ويشلی شو .

الف: په دننه ځايونو کې (پلاټو)

ب: په بهر ځايونو کې (لوکيشن)

هره مرکه يا ګزارش که د وخت او هغه لګښت له مخې چې پرې راځي ګټوره نه وي نو بې ګټې ده.

د هرپروګرام د پوښتونکي ژبه د زرګونو بلکې د ميليونونو خلکو ژبه ده. ځکه نو کومې پوښتنې چې مطرح کيږي بايد په ډاګه او روښانه وی او هڅه وکړي چې مناسب ځواب ترلاسه کړي.

ښکاره خبره ده چې هره مرکه بايد يو څه اوريدونکي ته وروښيي او يا لږ ترلږه د مطرح شوي پوښتنې ځواب ترلاسه کړي. مرکه کوونکی که له چارواکي سره خبرې کوي نو ښه خبره ده چې د ډيرو په خيرراغلې او تشريف مو راوړ په ځای ډير ځير واوسي چې د مرکې حق ادا کړي.

ډير داسې مرکه کوونکي شته کله چې له چارواکي سره مرکه کوي ، نو خپله ورته کينې هغه يې خوشې کړی وي چې څه وايي هغه وايي ، خپله ځان ته لا د پوښتنې جرات هم نه ورکوي چې د اوريدونکي پداسې وخت کې له مرکې ښه نه راځي.

ياهم د وړوکوالي احساس کوي ، خبرې په مهرباني وکړئ ، که ممکنه وي او ... کلمو پيلوي چې هم ځان وړوکی کوي خو په حقيقت کې ورسره ميليونونه کسان چې د هغه پروګرام اوري يا ګوري هم وړوکي کوي.

خو له عامو خلکو سره په کوڅه او بازار کې هسې پوښتنې کوي ته به وايې چې خپله د رياست جمهوري له ماڼۍ څخه راوتلی دی او يوډول احسان په مرکه ورکوونکي اچوي.

کله چې له کوم مجرم سره هم مخ کيږي هسې چلند کوي ته به وايي چې خپله يې په معصوم او پاک دی هيڅکله هم ترې خطانه کيږي ، ياهم قاضي دی.

دلته څو ټکي يادول غواړو

اول: دهرډول خبرو اترو لپآره بايد ستاسې کلتور ، خبراوی او جامه مناسبه وي يا په بل عبارت ستاسې شخصيب بايد د مرکه ورکوونکي له شخصيت سره په بشپړه توګه برابر وي ترڅو ښه وکولای شئ هغه مو په آسانۍ سره ومني او ستاسې شتون سپکاوئ ونه ګڼي.

ketabton.com - The Digital Library

یو شل کلن ځوان چې رنګارنګ کمیس او ډولي پتلون یې اچولي دي نشي کولای په هغه توګه چې لازمه ده له دیني شخصیتونو او علماوو سره اړیکې ټینګې کړي ، او هغه دچاخبره هر اړخیزه مرکه واخلي.

دوهم: د هغه ځای چې پکې مرکه کوئ دود او آداب مراعات کړئ ، او د مرکه ورکوونکي ګروهنوته احترام او پام وکړئ.
که کوم مسجد یا کور ته ولاړاست چې خلک هلته بوټونه دننه نه وړي تاسې هم خپل بوټونه بهر ته یوسئ.

هغه ټکي چې باید پرې وپوهیږئ
اول: مرکه کوونکی باید پوه شي چې ددغه مرکې موخه څه ده
دوهم: دمرکې پیل باید داسې وي چې هم د اوریدونکي پام جلب کړي او هم یې موضوع ګوتو ته ورشي.
مثلاً: پدې ورځو کې داسې ویل کیږي چې ... البته دا موضوع ...
- څه موده وړاندې چارواکو وویل چې .... خو هغه څه چې نن ورځ پښیږي د چارواکو د څرګندونو خلاف دي...
دریم: پوښتنې باید لنډې دقیقې او روښانه وي. هره پوښتنه باید په ترټولو لنډې جملې کې بیان شي او په عین حال کې باید بشپړ بیان ولري او روښانه وي.
روښانه پوښتنه کولای شي روښانه ځواب ترلاسه کړي. ځکه نو ښه خبره ده چې ټولې هغه برخې چې پوښتنه پکې شته ده باید جلا شي ، البته کله کله داسې هم پښیږي چې مرکه ورکوونکی د څوپوښتنو ځوابونه په یوځل وړاندې کوی.
که تاسې د هرې ساده پوښتنې لپآره اړ شئ چې سمه جمله پیدا نه کړئ او یاهم بشپړوونکې نه وي نو هم به مرکه ورکوونکی داسې وانګیري چې تاسې نه مطالعه لرئ او نه هم پدې اړه درسره پوره معلومات شته.
څلورم:
پوښتنې باید له اوله یعنې له مهم ټکي ترپایه په منظمه توګه مطرح شي یو به هغه وي چې تاسې به اړیاست چې یوه فوري پوښتنه وکړئ یعنې داسې څه وویل شي اوریدونکو ته یې روښانول اړین وي.

ketabton.com - The Digital Library

او یاهم یوه پوښتنه ډیر اوږد ځواب وغواړي ، خو بیاهم تاسې باید هڅه وکړئ چې لومړئ مهمې مسلې وپلټئ او په تدریج سره وړو مسلو ته راشئ.

پنځم:

پام مو وي هغه څه چې مرکه کوونکی وایي چې ستاسې د پوښتنې ځواب وي نه داسې چې تاسې له اسمانه خبرې کوئ او مرکه کوونکی مو له ځمکې څخه په بابولالو سر وي.

زیاتره وخت مرکه کوونکی هڅه کوي ستاسې له پوښتنې څخه ځان بلې خواته کړي ، په تیره هم چارواکي یاهغه څوک چې پرې نیوکې شوې وي ، تاسې باید اجازه ورنکړئ چې له پوښتنې مو لیرې شي.

شپږم:

د مرکه ورکوونکي ځوابونو ته ځیر واوسئ ځکه چې ډیرې پوښتنې داسې پیدا کیږي چې له اوریدونکي سره پاتې کیږي ، او ستاسې ورته پآم نه وي شوی.

یواځې په هغه پوښتنو چې ستاسې په کاغذ لیکل شوې دي پرې بسنه مه کوئ ، هڅه وکړئ ډیر معلومات تراوریدونکي پورې ورسوئ او هغه موخه چې تاسې یې د مرکه په ترسره کولو کې لرئ ترډیره ورته ورسیږئ.

اووم:

کله په ډیره ځیرکئ سره کولای شئ ځینې ځوابونه تکرار کړئ مثلاً یو چارواکی په خپله مرکه د دې پوښتنې په ځواب کې وایي:

- ښاغلی... ستاسې رسندویي او تبلیغاتي اړخ کمزوری دی فکر نه کوئ چې د رسنیو له لارې تبلیغات به هم د ښار په پاکولو کې مرسته وکړي ؟
- بلې دې مسلې ته هم باید پام وشي.

تاسې کولای شئ دده ځواب بېرته تکرار کړئ.

- بلې دې مسلې ته هم باید پام وشي ! نو لدې داسې څرګندیږي چې پخوا ورته پام ندی شوئ ؟

یاداسې نور...

داهم په یاد ولرئ چې د مرکې له موخو څخه یوه داهم ده چې هغه ټکي چې تراوسه ورته پام ندی شوی دهغه یادول او هغې ته پام جلبول دي.

مرکه یواځې د طلوع تلویزیون په څیر د نیوکو د ټولګې معنی نه لري.

ketabton.com - The Digital Library

اتم: خپل معلومات هم د پوښتنې په چوکاټ کې و اچوئ ترڅو له مرکه کوونکي سره د لا زیاتو معلوماتو په برسیره کولو کې مرسته وکړئ.
یو به هغه وي چې مرکه کوونکی په هغه اړه معلومات ونه لري نو بیا کولای شی په اړه یې تاسې خپله معلومات وړاندې کړئ او وو ایئ چې د هغه معلوماتو له مخې چې د دغه پروګرام ځیرونکو په لاس راوړي دي.
نهم:
بلې خو اته لاړ نشئ ، که څه هم ډیر احتمال د مرکه ورکوونکي دی چې بلې خواته لاړشي خو تاسې باید ډیر ځیر وئ چې هغه هم په بشپړه توګه کابو کړئ څه وار خوددې شو چې تاسې خپله هم په بله ولاړ شئ.
لسم:
دا له یاده مه باسئ چې ستاسې پروګرام د ټولنې بېلا بېلې پرګنې ګوري او اوري. ځکه هم نو ډېر روښانه او د پوهاوي وړ ځواب ته اړتیا لرئ.
مثلاً که د کورجوړونې په اړه خبرې کوئ یا هم د اقتصادي مسایلو په اړه خبرې کوئ مرکه کوونکی فیصدیو ته مخه کړي ، او یو اځې وایي چې سږ کال د تیر کال په نسبت دومره فیصده زیاتوالی لرو دومره فیصده کموالی لرو چې د څلورو کلونو وړاندې په نسبت دومره زیاتوالی یاکموالی کیږي نو اوریدونکی او لیدونکی به ورته یو اځې موسک شي نور به پدې پوه نشي چې نو دقیقاً څومره لاسته راوړنه لرو ، چې دلته تاسې د مسولیت په نه درک یا په کمزورئ تورن کیږئ که څه هم تاسې به پرې ښه و پوهیږئ.
دلته باید تاسې بیا پوښتنه وکړئ چې مرکه کوونکی درته بشپړ او روښانه ځواب وړاندې کړي چې دومره کورونه مو جوړ کړي دي یا دومره لکه ، میلیونه یا میلیارډه افغانئ عاید لرو چې د تیرکال عاید مو دومره میلیونه یا ملیارډه افغانئ وو.
او بیا وروسته دا پوښتنې هم مطرح کړئ چې دا کورونه چیرته جوړیږي ؟ چاته به ورکول کیږي ؟....
دا هغه پوښتنې دي چې ستاسې اوریدونکی یا لیدونکی غواړي پرې وپوهیږي ، پدې صورت کې به مرکه کوونکی هم دقیق شي او هغه د چاخبره لافو ته به نه مخه کوي او په خپل قول به هم بیا ولاړ پاتې کیږي.
یوولسم:

ketabton.com - The Digital Library

د مرکه ورکوونکي نوم او دنده په بشپړه توګه یاد کړئ. مثلاً ... ښاغلی ډاکټر ... د ... مشر یا هم. ښاغلی جنرال ... د .... قوماندان....

کله چې تاسې د هغه نوم اخلئ هغه ویاړ کوي او یوڅه احساس هغه د چاخبره پکې زیاتیږي او بې شکه ستاسې په پوښتنو هم اغیز کوي.

که مرکه اوږده وي نو دا نوم یو یا دوه ځله تکرار کړئ ترڅو هغه کسان چې په نیمایي کې له مرکې اوریدلو یا لیدلو سره یوځای کیږي هم پدې پوه شي چې څوک دی او څه کاره دی.

دولسم:

ستاسې په لږ بې پروایئ سره د مرکه ورکوونکي زیاتي خبرې له اصلي ځواب څخه څو چنده زیاتیږي.

موږ ډیر دا عادت لرو کله چې د خبرو لپآره فرصت پیدا کوو ډیر په جزیاتو خبرې کوو او د تملق کلمې ډیرې کاروو یاهم ځان ستایو او کله هم له دغه فرصت څخه د راتلونکو مرکو د احتمال لپاره کاروو.

ډیره پېښیږي چې د مرکه ورکوونکي ټول ځواب یو اځې یوه لنډه جمله وي خو هغه په سلام او د شعر او حدیث په ویلو او د پروګرام له کارکوونکو څخه په ډیرو مننو سره ډیر وخت تیر کړی وي.

کله هم د غه زیاتي ویناوې ایډیټ کیږي خو هرکله هم نه وي.

دیارلسم:

تاسې هم له ډیرو مننو او ژورو ښه راغلیو څخه ډډه وکړئ او اصل مطلب بیان کړئ ، ځکه چې له بل هرچا تاسې خپله ښه پوهیږئ چې د راډیو ټلویژن وخت له هرڅه مهم دی.

څوارلسم: که کوم ځواب ستاسې په خوښه نه وي نو په ډاګه مه وایاست چې زه نشم کولای ستاسې دا ځواب ومنم ځکه... دا چاره له مرکه ورکوونکي سره ستاسې د ټکر په معنی ده او ښایي بیا ونشی کولای چې په زړه پورې مرکه ترلاسه کړئ.

تاسې خپل مخالفت داسې هم بیانولای شئ.

- ماتر اوسه فکر کاو ...
- ستاسې دا دلیل د ډیرو هغو کسانو لپاره چې تر اوسه یې زما په څیر فکر کاوه چې .... د پام وړ دی ... خو

پام مو وي چې تاسې مرکه کوی نه مباحثه ، تاسې له هغه څخه پوښتنې کوئ او هغه خپل نظر وایي که سم وي که ناسم.

ketabton.com - The Digital Library

دامو باید په پام کې وي چې تاسې یوائې د پوښتنې حق لرئ او دځواب حق له مرکه ورکوونکي سره دی او تاسې اړ نه یاست چې هغه له خپلې عقیدې واوړئ نه ستاسې دنده داده.

پنځلسم:

دهغه پوښتنو له مطرح کولو څخه چې ځواب یې معلوم وي ډډه وکړئ ، مثلاً تاسې له چا پوښتنه کوئ: چې ستاسې په نظر حجاب ښه دی ؟

شپاړسم:

کله چې مرکه ورکوونکی خبرې کوي باید ستاسې پام هغه ته وي .

تاسې له هغه پوښتنه کوي او دا طبیعي ده چې هغه تاسې ته ځواب وایي او هیله لري چې تاسې یې ځواب ته ځیر وئ. ځینې ویندویان په مرکو کې یوائې هماغه لیکل شوي کاغذ ته ګوري او بس دې ته انتظار وي چې څرنګه مرکه ورکوونکی وروستی جمله ووایي نو خپله بله لیکل شوې پوښتنه مبارکه مطرح کاندي.

اولسم:

د ځینو کلمو او جملو په معنی کې ځیر واوسئ. ډیر کله داسې کیږي چې سخت ویوکي کاروي یا داسې اصطلاحات کاروي چې هرڅوک یې معنی نه پوهیږي.

دغه ډول ویوکو او اصطلاحاتو ته مو ډیر پام وي ځکه چې له هرچاسره فرهنګونه نشته چې ستاسې دانګلیسي او عربي مبارکې کلمې وژباړي چې دا به څه معنی لري ؟

چې دا بحث هم هغه بحث ته راجع کیږي چې وړاندې موو ویل تاسې باید په یاد ولرئ چې ستاسې پروګرام دټولنې هره طبقه او پرګنه ګوري باید دهغوی په ژبه خبرې وکړئ.

اتلسم:

ډیرکله مرکه کوونکي دهرې پوښتنې په سر کې وایي: وبخښئ که پدې اړه هم معلومات ورکړئ یا مهرباني وکړئ...

کله چې یوڅوک ستاسې بلنه مني او له تاسې سره مرکې ته حاضریږي نور دې ته اړتیا نشته چې تراخره ترې بخښنه وغواړئ او دومره ډیره مهرباني پرې وکړئ چې اوریدونکی یا لیدونکی ستړئ کړئ !.

یا هم له چارواکو سره په مرکو کې وایو :

محترم وزیر صاحب !... که مهرباني وکړئ...

کیدای شي پدې اړه زموږ اوریدونکو ته معلومات ورکړئ چې....

ketabton.com - The Digital Library

یاهم وایو چې زموږ ځینو اوریدونکو غوښتنه کړې چې تاسې ورته د... په اړه ووایاست.
هرڅوک خپله دنده لري ، که وزیر دی که ولسمشر دهغه دنده ده چې د خپل ملت لپاره خدمت وکړي او په کومو برخو کې چې تاسې ترې پوښتنې کوئ هغه خپله دغه ځوابونو ته حاضر شوی دی اوس نو دا دومره بخښنې څه معنی لري ، چې دا چاره ستاسې په جرات او هغه موخې چې غواړئ یې تراوریدونکو پورې ورسوئ ستاسې دناکامئ لامل کیږي.
ډیر کله مې په خپلو راډیوګانو او ټلویزیونونو کې اوریدلي او لیدلي دي چې له ښاروال صیب څخه خلک غوښتنې لري ، او کله چې په مرکو کې هم حاضریږي نو مرکه کوونکي ترې بخښنې غواړي او مهرباني پرې کوي.
داد هغه دنده ده چې د خلکو په غوښتنو عمل وکړي که هغه هم نشي کولای نو خپل دلایل وړاندې کوي په موږ یې څه چې ورته ووایو که مهرباني وکړئ او لطف وکړئ...
البته زما منظور داندی چې موږ د نو له خلکو سره په ترخه لهجه مرکه کوو او داسې کلمې کاروو چې نه یوائې په مرکه کوونکي ښې نه لګي بلکې د اوریدونکي غوسه هم وپاروي.
نولسم:
که داسې احساس کوئ چې دا کومه مرکه چې کوئ یاهغه متن چې لولئ ستاسې د کاري او مطالعاتي زمینې سره اړخ نه لګوي مه یې منئ.
وړاندې مو هم وویل چې هڅه وکړئ په هغه موضوع چې بحث پرې کوئ ښه پرې مسلط وئ.
شلم:
اجازه مه ورکوئ چې مرکه ورکوونکی مو موضوع تکرار کړي.
موږ زیاتره عادت کړی دی چې یوه موضوع په ډیرو خبرو کې تکراروو که څه هم یو مجلس او یوه ناسته وي. نو تاسې خپل وخت اودمرکې اهمیت ته په پام سره مرکه کوونکی مه پریږدئ هغه مطلب چې پخوا یې بیان کړ بیاهم ووایي.
یوویشتم:
د مرکه ورکوونکي له احساساتو او د بیان له آلو سره پام کوئ. ډیر داسې کسان شته چې په خپلو خبرو او چالاکیو سره خلک ترخپل اغیز لاندې راولي او څه چې یې زړه غواړي هغې خوا ته یې بیایي .
په یاد مې دي ، زموږ د ولسي جرګې یو وکیل ډیرې په ناز خبرې کولې ، که څه هم دهغې عادت په ناز خبرې کوي ، خو خبرې یې ښې او پخې وې ، واقعاً زما په اند هماغه حقیقت

ketabton.com - The Digital Library

وو . مګر يو بل وکيل په شور او هيجان سره خبرې کولې د خبريالانو راپورونه يې تراغيز لاندې راوستلي او لومړيتوب يې ګټلی وو .
دوه ويشتم: خپل نظر له ځان سره وساتئ او يو ائې د مرکه کوونکي نظرته اهميت ورکړئ مثلاً:

- ښاغلی... ټول پوهيږي چې... په دې اړه تاسې څه فکر کوئ ؟

نو څه فکر به کوي ، کله چې ته ورته ځواب هم په مخکې وايې نو بيا څه اړتيا ده هغه خوار پرې انرژي ولګوي که بيا ډير جزوي له بلې پوښتنې سره يې وتړئ او په بله توګه يې ځواب ترلاسه کړئ.
يا هم وايو چې: ښاغلی... ستاسې نظر د هغه افغانانو په اړه څه دی چې په بهر هيوادونو کې ميشت دي او خپل هيوادته د ستنيدلو ډيره مينه هم لري خو امکانات ورته برابر ندي.
هغه خوار به هم وايي چې هو ولا زړه يې غواړي خو امکانات برابر نه دي خو موږ کوښښ کوو .
لدې به هلته ښه وه چې تاسې پرې داهم ورزياته کړې وای چې تاسې هم کوښښ کوئ خو بياهم په بشپړه توګه امکانات ندي برابر شوي چې هغوی خپل هيواد ته راستانه شي .
دوه ويشتم: د پوښتنو د برابرولو په مهال هغه پوښتنې چې تاسې پوهيږئ د مرکه کوونکي غوسه پاوري اخرته پريږدئ.
په داسې صورت کې به تاسې خپل مطلب ترلاسه کړئ وي ، ياهم که مرکه تمامه شي تاسې به ناکامه نه وی پاتې شوي ، او له ټولو مهم داچې ستاسې پروګرام د پای ته رسيدلو په حال کې دی داچې ستاسې دپروګرام يا مرکې پيل جالب وو او ښه پيل شوی وو نو پای يې هم بايد ښه او اغيزمن پای ته ورسوئ.
خو داد دې معنی نه لري چې تاسې نو په خپلې پوښتنې کې دهغه سپکاوئ وکړئ ياهغه ته بد رد وواياست.
درويشتم:
په پام کې ولرئ چې په هره مرکه کې د ستونزې بيان يو اړخ دی چې بايد په خلاصه توګه يې يادونه وکړئ او د قضيې بل اړخ د ستونزې په هواري کې د اړوند لوري اقدامات يا فعاليتونه دي چې ستونزې خلک ژر حس کوي.
په هغه صورت کې چې تاسې دخلکو ستونزې بيانوئ او چارواکي خپلې ستاسې هنر دادی چې خلک مو هم له هغو ستونزو هم خبر کړل.

ketabton.com - The Digital Library

ځلور ويشتم:
ستاسې ويوکي او اصطلاحات له پروګرام سره سم وي. او يا هم ستاسې د بيانولو طرز د مرکه کوونکي له سن او کلتور سره مناسب وي.
ځلورويشتم: د خپلې مرکې پايله جوته کړئ ، په هغه څه چې بحث شوی دی يا هم په ځينو څيزونو اعتراف شوی دی يا هم د ځينو څيزونو وعدې ورکړل شوې.
او که شونې وي خپل د مرکې لوري ته هم اجازه ورکړئ چې د مرکې پايله له خپله نظره په ګوته کړي کنه تاسې بايد حتماً دا کار وکړئ.
بالاخره تاسې بايد داسې مرکه کوونکی ياستئ چې کله له چاسره مرکه کوئ نو هغه ونه وايي چې يوڅه به ووايم بلکه ووايي چې څه ووايم ؟
.

راپور

ketabton.com - The Digital Library

داچې وړاندې مو هم وویل چې هره مرکه یو ډول راپور دی او هر راپور معمولاً له مرکې سره مل وي او بیا دا دواړه له هغه څه سره چې موږ پرې نوم ویندویي ایښی تړلي دي.
همدا راپورونه په دوه ډوله ویشلای شو.

اول:

له مرکې پرته راپور

چې دا ډول راپور دویندویۍ هرډول شرطونو ته اړتیا لري او هغه ځیزونو ته چې وروسته به وویل شي هم اړتیا لري.

دوهم:

راپور له مرکې سره

ځوک وایي چې راپور دستوډیو له ویندویۍ ځخه آسانه دی؟ یو ویاند چې د تمرین او مطالعې وخت لري څرنګه تصور کوي چې کاریې له یو راپور ځخه ګران دی چې هغه یواځې یو وخت لري چې خپل راپور وړاندې کړي.
آیا د سټوډیو هر ویاند کولای شي په راډیو یا ټلویزیون کې ژوندی پروګرام وړاندې کړي یا هم له واټونو او سختو سیمو ځخه معلومات وړاندې کړي؟ خو نه.
هغه راپورټر چې په خپل راپور کې له بیلابیلو کسانو سره مرکو ته اړ دی په ټولو هغو څه چې د مرکې په برخه کې مو وویل پابند دی. یو ځل بیا یادونه کوو چې دمرکې ټولو قوانینو ته هم اړتیا لري خو خپل ځانګړې مسایل هم لري.
په کلي توګه په راپور کې دوه ځیزونه باید مراعات شي.
الف: کلامي اړخ
ب: فني اړخ
الف: کلامي اړخ:
اول:
ترخپله وسه له هرچا سره په خپله ژبه خبرې وکړئ. مثلاً کله چې له یو ماشوم سره دیوې مسلې په اړه خبرې کوئ که ورسره دهغه په ژبه خبرې ونه کړئ خپل مطلب ته په آسانۍ سره نه شئ رسیدلای له کورنۍ میرمنې سره.. او همدا راز د بهرنیو چارو له وزیر سره.
له ماشوم سره په ماشومانه ، له میرمنې سره په خپله کورنۍ ژبه او له وزیر سره هم په هغه لهجه او طرز سره خبرې وکړئ چې لدې وړاندې وویل شول. مناسب لحن ، سن ، کلتور او...
دوهم:

ketabton.com - The Digital Library

دهر کس واقعي نظر واورئ ، ډیر کله که موږ په یو ټول کې وو نو که ځلور کسان په یوه خوله یوه موضوع تایید کړي موږ یې هم تاییدوو نو تاسې هڅه وکړئ له بیلا بیلو کسانو څخه بیلا بیل نظرونه واورئ ، او ددې په ترڅ کې خپل نظر هم په جیب کې کیږدئ.

دریم :

له خلکو څخه کلي پوښتنه مه کوئ یا هم له یوې کلي پوښتنې څخه وروسته جزیي پوښتنې مه مطرح کوئ ځکه چې ښایي هغوی ستاسې د پوښتنې هر جز ته ځواب ونه لري.

او دخبریالانو د میکروفون په وړاندې ډیر خلک سره وارخطا شي نو هله باید ده چې ډیره مو پوښتنه ساده او ځواب یې هم ساده وي.

ځلورم :

خلک مه محاکمه کوئ ، تاسې یو خبریال یاست نه قاضي یا ... تاسې باید له خلکو سره داسې خبرې وکړئ چې نه غوسه ورشي او نه هم خجالت شي.

یا په بل عبارت تاسې له خلکو سره خلک شئ.

پنځم :

دخبرواترو لپاره غوره کیدونکو کسانو ته په پام سره داسې پوښتنه مطرح کړئ چې ځواب یې ګټور او رغنده وي.

شپږم:

کوم څه چې په تصویر کې شته پوښتنه یې مه کوئ.

ډیر وخت زموږ په تلویزیونونو کې داسې شوي دي چې یو ځوک ښه ګوري چې هغه دی څه کوي خو بیا هم خبریال ورځي ترې پوښتنه کوي څه کار کوې ؟

یو ځل مې همداسې څه خیز کتلو . له ځان سره مې وویل کاشکي اوس خو دا کس په پورې وخاندي او ورته ووایي چې مګر په خپله سترګې نه لرې چې دا څه کوم اخته یم ؟

اووم:

دهغه چالپاره چې وروستی کس دی او خپل نهایي نظر وړاندې کوي د نورو خلکو نظرونه هم بیان کړئ.

او بیا وروسته ترې اخري پټ څیزونه وپوښتئ.

فني اړخ :

ketabton.com - The Digital Library

ددې لپاره چې ښه تصوير او غږ د خپراوي لپاره وړاندې کړئ ، دغه ټکي بايد په نظر کې ولرئ.

اول:

د تصوير بک ګرونډ ته مو پام وي ، وړاندې لدې هم اشاره وشوه چې د شاوخوا تصوير بايد ليدونکی له اصلي مطلب څخه بلې خواته متوجه نکړي.

مثلاً کله چې تاسې د جامو ديوې هټۍ په مخ کې له يو چاسره د سړکونو د وضعيت په اړه خبرې کوئ نو دليدونکي به ډير په هټۍ کې جامو ته وي ښآيي ستاسې د خبرو مهمې برخې يې له نظر تيرې نشي ، همدارنګه ديوالي تبليغاتو او نورو شيزونو ته هم بايد تر وسه وسه پام وکړئ.

کله کله هم خلک سره ټوليږي کمرې ته لاس خوځوي ، چې هله به له راپور څخه سم بنډار جوړ شي او ليدونکی به مو له راپور څخه هومره ستړی نشي لکه د خلکو له بيروباره !

دوهم:

نور ستاسې د تصوير په روښانتيا او شفافيت کې مهم رول لوبوي. کله چې تاسې په آزاده فضا کې خبرې کوئ ځير واوسئ چې د ونو دښاخونو او پاڼو د پاڼو سيورئ يامو دميکروفون سيورئ... مو د تصوير روښانتيا داغي نه کړي.

د روښنايئ لورئ په نظر کې ونيسئ او هڅه وکړئ چې مرکه کوونکی مو داسې لوري ته وي چې ښه وکولای شئ ښه تصوير يې ثبت کړئ.

که څه هم داځيني شيزونه په کمره مين ياتخنيکر پورې اړوند يږي خو داچې خبره له راپور څخه ده دلته مو يې يادول اړين وبلل.

دريم:

د مرکه کوونکي او ځوابوونکي ترمنځ د مايکروفون حرکت دغږ په يوډول والي کې ډير اغيز لري ډير وخت داسې کيږي چې خبريال خپل مايک نه خوځوي او دخپراوي په وخت يې هماغه غږ خپريږي هم چې په سمه توګه اوريدونکی نشي کولای ستاسې غږ واوري او داغږ بيا په ايډيټ کې هم نه شي سميدلای که سميږي وخت ډير غواړي او دخبريال راپور بيا ډير وخت خبره هم نده.

څلورم:

ketabton.com - The Digital Library

د ځینو کسانو له مرکو څخه ډډه وکړئ ، چې د هغوی یا جامه سمه نه وي یا یې نظافت سم نه وي یا یې هم خبرې ، حرکات او ژا بلې ژوول. یو به هغه وي چې ستاسې پروګرام به د همداسې خلکو لپاره وي.
چې داکار زموږ په تلویزیونونو کې شته چې هغه خلک چې په کورونو کې ناست دي د داسې خلکو په لیدلو سره خپه کیږي ځکه چې د هغوی ځوانان او د کورنۍ غړي هم داسې احساس کوي چې ښایي دا جامه به ښه وي.
په کلي توګه ویلی شو چې د ښه کلتور د خپرولو لپاره هڅه وکړئ.

هغه شیزونه چې په دې برخه کې مو یاد کړل ښایي ډېرو دوستانو په نظر څرګند او تکراري وي خو بیا هم ددې شیزونو یادول زیان نه لري. دوهم دا چې ټول هغه دوستان چې د لومړي ځل لپاره د راپور په جوړولو پسې ځي پدې شیزونو پوهیږي ؟
خو بیا هم ستاسې د بریالیتوب په هیله کولای شئ له لږ دقت وروسته زموږ د پورته یادونو په رینښتینوالي هم وپوهیږئ.

ketabton.com - The Digital Library

تبليغاتي ژبه:

نن ورځ راډيو او ټلويزيون ، سوداګريزو اعلانونو ته د يوې مالي سرچينې په توګه اهميت او اړتيا لري ، يا په بل عبارت د پيسو په مقابل کې تبليغ د راډيو او ټلويزيون د پروګرامونو يوه لويه برخه جوړوي.

په تبليغاتي ويندويۍ کې ، د توکو د معرفي کولو او دهغه د رانيولو لپاره د اوريدونکي يا ليدونکي جلبول ، تر ټولو اړينه خبره ده ، دا چې په څه ډول او کوم ځای کې معرفي کيږي په موږ پورې اړه نلري ، موږ غواړو د ويندويۍ د څرنګوالي په اړه يې خبرې وکړو .

زموږ په ټلويزيونونو لکه طلوع او آريانا کې به تاسې هم ليدلی وي ، ځينې وخت داسې سوداګريز اعلانونه چې د ښځينه وو لپآره د توکو معرفي وي ، نارينه ويانده لوستی وي ، يا هم د ماشومانو لپاره کوم څيز اعلانيږي په داسې لهجه يې ثبت کړی وي چې ماشوم څه غټان يې هم له اخيستلو ويرولي وي.

لطفاً لاندې مثالونو ته ځير شئ:

اول: پنځه سوه نقدي جايزې ، کمپيوټر ، کور ، موټر .... هوووووووو څومره عالي يو اځې او يو اځې عزيزي بانک ....هههههههه... بلې ، زه هم فکر کوم .

دوهم: يخ ، خوندور ، خواږه ، هرځای ، ارزانه .... يو اځې د ماشومانو لپاره... هه پوه شوم ... هوووووووووم ګل بهار ايس کريم.

دريم: ښه کيفيت ، ښه مخينه ، ښه راتلونکې ، ښه ژوند ، ښه پاکي ، آساني ، نرمي ، خوشبويي...... ههه فلانی صابون. دهرچالپاره هووم .

څلورم: موږ خپله ايماني او وجداني دنده ګڼو چې ، د وطن د دښمنانو ملاماته کړو او مخ په وړاندې ګام کيږدو . راځئ په دې برخه کې مو ملاتړ وکړئ ، هيڅوک مه پريږدئ چې زموږد راتلونکي نسل راتلونکې د اور خوراک کړي ، د ښونځيو سوځونکو ته په خپله سزا ورکړئ.

يا داسې نور...

لمړی د يو بانک اعلان دی ، ښايي په دې بانک کې ښځينه هم اکونټونه ولري او نارينه هم په جايزو کې هم ښايي دواړه شريک وي. خو دا چې د نارينه وندڼه ډيره ده که نارينه ويانديې ولولي زه فکر کوم ښه به يې ولوستلای شي.

ketabton.com - The Digital Library

په لمړي سر کې چې څوټکي لوستل کيږي که په ټينګار او ډيرې تلوسې ولوستل شي خونند يې زياتيږي ، بيا په تصويرونو کې دخپلو خوبونو له پوره کيدو وروسته وايي څومره عالي خو دا لوستل او ويل بايد له هغه اول سره ډير توپير ولري دا په ډيره تلوسه لوستل کيږي او بيا کله چې د اعلان وروستۍ برخه راځي هلته له ډيرې خوښۍ وروسته خاندي او د يو ليدونکي يا هغه چا په توګه چې دغه څيز اخلي وايي زه هم فکر کوم.

په هر اعلان کې له کميوټري تصويرونو ، سازونو ، سندرو او هرڅه ويندويي مهمه ده که د ويندويۍ کيفيت خراب وي ټول اعلان هيڅ کيږي او دامو بايد په ياد وي چې د تلويزيون او راډيو سوداګريز اعلانونه په تفريحي پروګرامونو کې شامليږي که يې د ويندويۍ کيفيت خراب وي نه يوازې يې د اعلان خاوند ته ګټه نه رسيږي بلکې د ټلويزيون د خپرونو يعني د تفريحي پروګرام د بدرنګۍ لامل هم کيږي.

دوهم اعلان بيا د ماشومانو لپآره دی ، دغه اعلان په هغه ډول چې د عزيزي بانک اعلان مو ولوست لوستلای شو ؟ دومره غټ غږ پکې ځايولی شو .

طبيعي ده چې د ماشومانو لپاره د خپرونې ، اعلان او هرڅه ژبه بايد عاطفي وي ، نرمه وي له مينې ډکه وي ، ترڅو خپل مخاطب چې هغه ماشوم دی له ځانه سره وساتلای شي.

که نوموړی اعلان د ماشوم په هغه غږ چې خپله ماشوم يې له ځانه سره وايي چې خوندور ، خوږ ، يخ ، که په هغه ډول ثبت شي څومره اغيز به وښندي همدا راز که همدا متن يو لوی سړی په غټ غږ ولولي مزه به يې څرنګه وي خو زه فکر کوم له ماشومانو به له سره ايس کريم هير کړي .

دريم اعلان د ښځينه وو لپاره دی ځکه چې اعلان شوي توکي زياتره په ښځينه وو پورې اړه لري ، دا اعلان که نارينه لولي ښايي په هغه توګه چې لازمه وي د اعلان حق ادا نه کړای شي خينې وخت د ښځينه وو اعلانونه ځوانانو ته په لاس ورکوي ، چې جلبونکی غږ ولري مګر دا چې اعلان د ښځينه وو لپاره وي د ښځينه وو په غږ کې لا ښکلی کيږي او د ښځينه وو احساس او غږ ښه کولای شي چې د ښځينه وو نظر جلب کړي.

په خواشينۍ سره به ووايو چې زموږ په تلويزيون او راډيوګانو کې د سوداګريزو اعلانونو کيفيت او دويندويۍ ژبې ته څومره پاملرنه نه کيږي. چې دا د نوموړو اعلانونو اغيز هم کموي.

له بلې خوا زموږ په تلويزيونونو کې لا تبليغاتي ژبه يوډول محدوده ده او داسې ويندويي يې کيږي ته به وايي چې د مړو لپآره اعلانونه کوي.

ketabton.com - The Digital Library

بله موضوع هم چې مهمه ده هغه داده چې د اعلان تصویر ، موسیقي او داسې نور مسایل باید په نظر کې ونیول شي او لیکوال یا هغه څوک چې اعلان برابروي باید دې خبرې ته ځیر وي چې هرڅومره د هغه لیکنه عامه ګړدود ته نږدې وي هومره به یې مینه وال زیات شي.
څلورم اعلان هم د حکومت یا پوځي مسئولینو لخوا اعلان دی چې باید هرڅومره چې شونې وي په هغه کچه په مناسبه تنده او په عین حال کې په صمیمانه لهجه ولوستل شي یا پداسې اعلانونو کې کله کله د بم او توپ ژبه پکار وي چې هرڅومره غږ د توکو د کارندوالي له ډول ، کاروونکو او کیفیت سره نږدې وي هومره به بریالی وي.
په ټول کې ویلی شو چې زموږ په ټلویزیونونو او راډیوګانو کې تردې مهاله سوداګریز اعلانونه لا خپل لومړني ګامونه اخلي خو د ویندویې کیفیت یې که وواېو له صفر سره برابر دی نو مبالغه به مو نه وي کړي.
دغه پورته څوټکي که د ویندویې له نورو آرونو سره یوځای په نظر کې ونیول شي که دخدای خوښه وه نو د اعلانونو کیفیت به ښه شي.

په ډیره مینه او ستاسې د بریالیتوب په هیله.
۱۳۸۶/۲/۹
د تهران د نړیوال راډیو ټلویزیون میلمستون
تهران ایران

ketabton.com - The Digital Library

دليکوال پېژندګوي:

نوم: عبدالله (الهام) جمالزی
دپلار نوم: الحاج مولوي عبدالسليم جمالزی
دزیږیدونیټه: ۲۵/۵/۱۳۶۶ یاد ۱۹۸۷ داګست ۱۶
دنده: ژورنالیستي او ویاند
آثار:

1. هندي خالونه (لنډې کيسې)
2. انځورونه (لنډې کيسې)
3. ګناه کبيره (پوليسي کيسې)
4. دويندويۍ فن (همدا اثر)
5. ريښتياهم خلک خدمت ته اړتيا لري (يونليک)
6. ناچاپ : دوه ناولونه ، دوه د لنډو کيسې ټولګې او د دروغو ، مذهب او تعصب په نوم دايران يونليک .
7. بيلابيلې ژباړې.

ويب پاڼه:

www.taand.com

د اړیکو پتې:

aalhamj@gmail.com
a.alhamj@yahoo.com
elham.jamalzai@hotmail.com

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English